

III. ДЕЙНОСТИ ПО ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ И ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИЯ ДОКУМЕНТ И ЕЛЕКТРОННИЯ ПОДПИС

1. Дейности в изпълнение на приетите от КРС приоритети за 2013 година	83
1.1. Ефективно управление на ограничените ресурси	83
1.1.1. Радиочестотен спектър	83
1.1.2. Номера и адреси	93
1.1.3. Преносимост на номерата	96
1.2. Регулиране и мониторинг на пазарите на електронно съобщителни услуги	97
1.3. Повишаване на ефективността на Националната система за мониторинг на радиочестотния спектър	100
1.4. Международна дейност	101
1.5. Административен капацитет на КРС	106
1.5.1. Човешки ресурси	106
1.5.2. Информационно обслужване	109
2. Други по-важни дейности	110
2.1. Стандартизация	110
2.2. Радиосъоръжения и крайни електронни съобщителни устройства	111
2.3. Изпълнение на задължения във връзка с глава 15 на ЗЕС	111
2.4. Електронен подпис	112
2.5. Контрол на съобщенията	113
2.5.1. Мониторинг и контрол на радиочестотния спектър за граждански нужди	114
2.5.2. Инспекционна дейност	119
2.5.2.1. Контрол при осъществяване на електронни съобщения по реда на ЗЕС	119
2.5.2.2. Контрол по спазване на изискванията на ЗЕДЕП	122
2.6. Административнонаказателна дейност на КРС	124

III. ДЕЙНОСТИ ПО ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ И ЗАКОНА ЗА ЕЛЕКТРОННИЯ ДОКУМЕНТ И ЕЛЕКТРОННИЯ ПОДПИС

1. Дейности в изпълнение на приетите от КРС приоритети за 2013 г.

1.1. Ефективно управление на ограничените ресурси

1.1.1. Радиочестотен спектър

КРС управлява използването на радиочестотния спектър за граждански нужди и позициите на геостационарната орбита, определени за Република България, в съответствие с Радиорегламента на Международния съюз по далекосъобщения, решенията и препоръките на Европейската комисия и Комитета за електронни съобщения към Европейската конференция по пощи и далекосъобщения. КРС провежда Европейската политика в областта на радиочестотния спектър, като в зависимост от националните особености осигурява условия за прилагане на решенията на ЕК относно хармонизираното използване на радиочестотния спектър в Общността.

През 2013 г., с изменението на Техническите изисквания за работа на наземни мрежи, позволяващи предоставяне на електронни съобщителни услуги и Техническите изисквания за работа на мобилни наземни мрежи и съоръженията, свързани с тях, в българското законодателство бяха транспонирани разпоредбите на Решение за изпълнение на Европейската комисия 2012/688/ЕС от 5 ноември 2012 г. относно хармонизирането на радиочестотните ленти 1920-1980 MHz и 2110-2170 MHz за наземни системи, позволяващи предоставянето на електронни съобщителни услуги в Съюза. С това се осигуриха условия за гъвкавост и неутралност при ползване на радиочестотни ленти 1920-1980 MHz и 2110-2170 MHz. Условията за използване на радиочестотни ленти 1900-1920 MHz и 2010-2025 MHz се запазиха, като характеристиките и параметрите за UMTS мобилни наземни мрежи, определени за ползване в режим на разделяне на дуплексните канали по време (TDD) не бяха променени.

КРС взе участие в работата по изготвяне на проект за изменение и допълнение на Националния план за разпределение на радиочестотния спектър. Изменението и допълнението на плана е с оглед въвеждане на решения, приети на Световната конференция по радиосъобщения (WRC-12), решения на Европейската комисия и Европейския комитет по съобщения, и са в съответствие с Радиорегламента на Международния съюз по далекосъобщения и Европейската таблица за разпределение на честотите и тяхното използване (ERC/Report 25).

Разпределение, планиране, предоставяне и ефективно използване на радиочестотния спектър

С Решение № 243/2012/ЕС на Европейския парламент и на Съвета за създаване на многогодишна програма за политика в областта на радиочестотния спектър се създава програма за стратегическото планиране и хармонизиране на използването на спектъра, с цел гарантиране функционирането на вътрешния пазар в областите на политика на Съюза, които включват използването на радиочестотен спектър, електронните съобщения, научноизследователската дейност, технологичното развитие и космическото пространство, транспорта, енергетиката и аудио-визуалните политики.

Съгласно чл. 6, параграф 2 на Решение 243/2012/ЕС, с цел да насърчат предоставянето на по-широк достъп до безжични широколентови услуги в полза на гражданите и потребителите в Съюза, държавите-членки следва да осигурят наличност на обхвати 900 MHz, 1800 MHz, 2 GHz, 2.6 GHz и 3.6 GHz, съгласно реда и условията, описани в съответните решения на Европейската комисия¹.

Съобразно търсенето на пазара държавите-членки, включително и България, следва да осъществяват процеса по даване на разрешения в тези обхвати до 31 декември 2012 г., без да се засяга съществуващото разпространение на услуги и при условия, които позволяват на потребителите лесен достъп до безжични широколентови услуги. Разпоредбите на посочените по-горе решения са транспонирани в българското законодателство, което осигурява технологично неутрално използване на обхвати 900 MHz, 1800 MHz, 2 GHz, 2.6 GHz и 3.6 GHz, но все още има свободен честотен ресурс в обхвати 1800 MHz, 2 GHz и 3.6 GHz. Обхват 2.6 GHz все още не е освободен за ползване за граждански цели.

---

¹ Решение 2011/251/ЕС за изменение на Решение 2009/766/ЕО (обхвати 900 MHz и 1800 MHz) относно хармонизирането на радиочестотните обхвати 900 MHz и 1800 MHz за наземни системи за предоставяне на общоевропейски електронни съобщителни услуги в Общността]

Решение 2012/688/ЕС (обхват 2 GHz) относно хармонизирането на радиочестотните ленти 1920-1980 MHz и 2110-2170 MHz за наземни системи, позволяващи предоставяне на електронни съобщителни услуги в Съюза]

Решение 2008/411/ЕО (обхват 3.6 GHz) относно хармонизирането на радиочестотната лента 3400-3800 MHz за наземни системи, позволяващи предоставяне на електронни съобщителни услуги в Общността]

Решение 2008/477/ЕО (обхват 2.6 GHz) за хармонизиране на радиочестотната лента 2500-2690 MHz за наземни системи, позволяващи предоставяне на електронни съобщителни услуги в Общността.

С оглед изпълнение на разпоредбите на чл. 6, параграф 2 на Решение 243/2012/ЕС, през 2013 г. КРС обяви намерение за провеждане на търг за издаване на разрешения за ползване (под условие) на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, в радиочестотна лента 2500-2690 MHz и стартира процедура по обществени консултации относно обявеното намерение. В постъпилите от предприятията становища не бе изразен интерес към предоставяне на спектър под условие. В определения срок, в КРС не постъпиха намерения за ползване на радиочестотен спектър от посочената лента, поради което не бе обявен търг за издаване на разрешения за ползване на радиочестотен спектър в лента 2500-2690 MHz.

С цел осигуряване на ефективно ползване на радиочестотния спектър и създаване на условия за развитие на конкурентен съобщителен сектор, КРС проведе и обществени консултации относно въпроси, свързани с перспективите за ползване на свободния ресурс в радиочестотни обхвати 1800 MHz, 2 GHz и радиочестотна лента 3400-3600 MHz. С консултациите бяха поставени въпроси от обществена значимост за развитие на електронните съобщения с оглед проучване интереса на бизнеса към наличния свободен спектър, включително перспективите за развитие на LTE. Предвид постъпилите становища, може да се обобщи, че вижданията и интересът на предприятията се изразяват в това, че целият свободен радиочестотен ресурс в тези обхвати следва да се предвиди за разширяване, модернизиране и развитие на мрежите на действащите предприятия. Интерес за предоставяне на честотен ресурс от страна на нови предприятия не беше отчетен.

Във връзка с транспониране на разпоредбите на Решение 2012/688/ЕС, КРС измени и разрешенията за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс - радиочестотен спектър, за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез мобилна наземна мрежа – UMTS. И трите предприятия, с предоставен спектър в обхват 2 GHz, имат право да използват радиочестотни ленти 1920-1980 MHz и 2110-2170 MHz за наземни мрежи, позволяващи предоставяне на електронни съобщителни услуги.

Подвижна радиослужба

През 2013 г. на „МАКС ТЕЛЕКОМ“ ООД беше издадено временно разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс - радиочестотен спектър (2x2 MHz в радиочестотен обхват 1800 MHz), с цел изпробване на нови технически методи и/или технологии за осъществяване на електронни съобщения чрез LTE мрежа.

КРС издаде временни разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър в радиочестотни ленти 876-880/921-925 MHz, за осъществяване на електронни съобщения за собствени нужди чрез мобилна наземна мрежа GSM-R, на ДП „НАЦИОНАЛНА КОМПАНИЯ „ЖЕЛЕЗОПЪТНА ИНФРАСТРУКТУРА“. Временните разрешения бяха издадени, съответно за:

- тестване на новоизградена мобилна наземна мрежа GSM-R на територията на ж.п. трасе „Пловдив – Катуница – Чешнегирово – Винаца – Първомай – Скобелево – Крум – Димитровград“;
- изпробване на нови технически методи и/или технологии за осъществяване на електронни съобщения чрез мобилна наземна мрежа GSM-R, на територията на

ж.п. трасе „гара Побит камък – между Побит камък и Вакарел – гара Вакарел – спирка Немирово – до Момин проход (между Немирово и Костенец) – гара Костенец – спирка Бойка – спирка Сестримо – гара Белово”;

- изпробване на нови технически методи и/или технологии за осъществяване на електронни съобщения чрез мобилна наземна мрежа GSM-R, на територията на ж.п. трасе „Пловдив – Катунца – Чешнегирово – Виница – Първомай – Скобелево – Крум – Димитровград”.

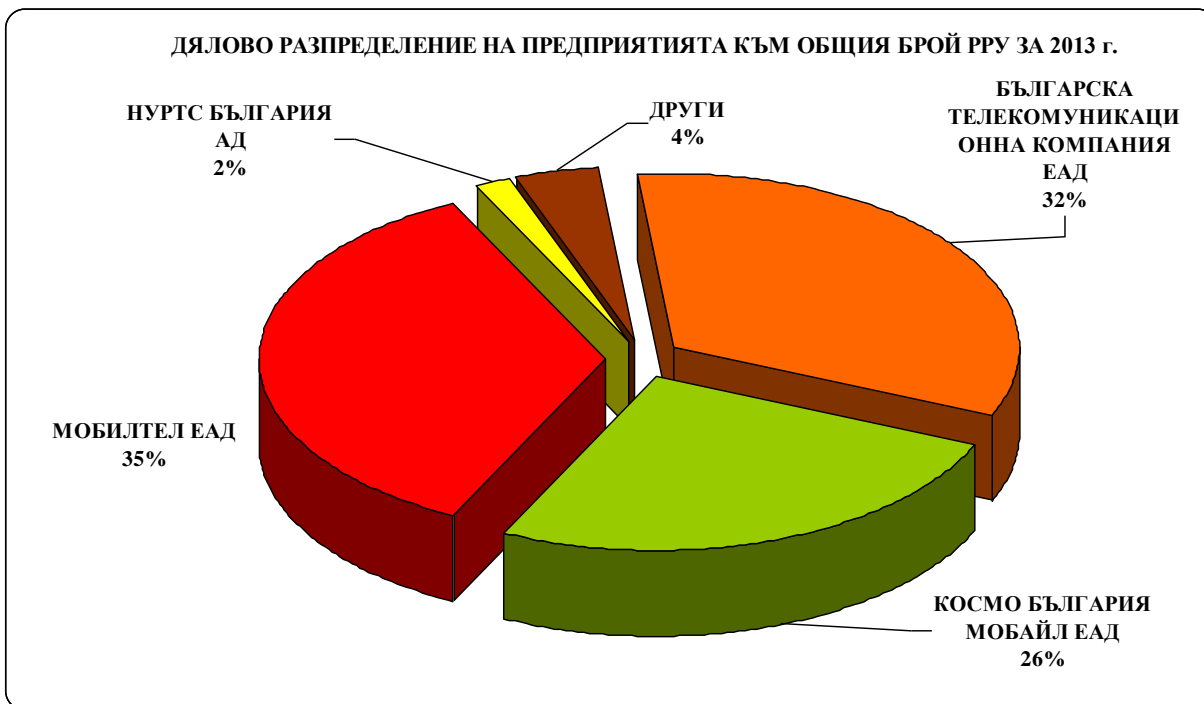
След анализ на предоставения за ползване радиочестотен спектър и национално координиране и съгласуване на радиочестотите и радиочестотните ленти с всички заинтересувани държавни органи, ведомства и служби, 317 радиочестотни канала (189 симплексни и 128 дуплексни) бяха предоставени на предприятия за изграждане на 324 нови радиомрежи за осъществяване на електронни съобщения за собствени нужди чрез електронна съобщителна мрежа от подвижна радиослужба – PMR (Private Mobile Radio), с което общият брой на изградените мрежи достигна 2228.

Неподвижна радиослужба

През 2013 г. бяха издадени 7 бр. разрешения за ползване на ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за електронни мрежи от неподвижната радиослужба, като по-голямата част от тях не са предназначени за предоставяне на услуги. Прекратени са 21 бр. разрешения и са отнети 2 бр. разрешения.

През 2013 г. бяха направени 63 бр. изменения и допълнения в техническите данни на общо 2602 радиорелейни участъка (РРУ), включително бе предоставен радиочестотен спектър за 934 нови участъка. Отпаднаха и голям брой РРУ, с което общият им брой се редуцира на 17661 при 18036 за 2012 г., т.е. броят на действащите РРУ е намалел с 2,08% спрямо края на 2012 г. Една от причините за намаляването на броя на радиорелейните участъци е по-нататъшното усъвършенстване на използваните технологии, което обуслови изграждането на мрежи с общ цифров капацитет от 150 до 900 Mbit/s и модулационни нива от порядъка на 256/512 QAM или 1024 QAM в едно направление. Продължи тенденцията за изграждане на високотехнологични цифрови системи с използване на технологии ХРІС/ССDР, като броят на РРУ, използващи тези системи, достигна 4788 към края на 2013 г. (9 % увеличение спрямо 2012 г. - 4358 бр.).

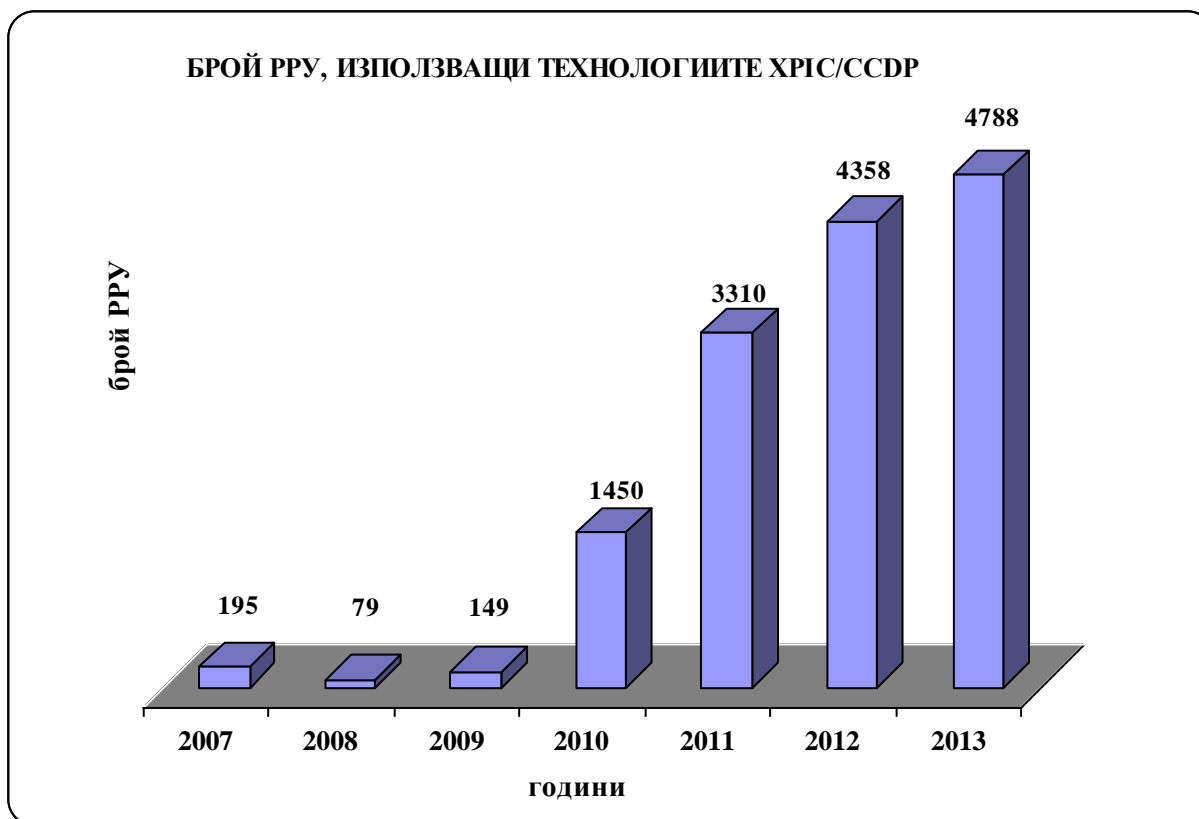
На фиг. 41 е представена информация за дяловото разпределение на основните оператори, притежаващи разрешения към декември 2013 г. за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа от вида „точка към точка”. Запазва се процентното отношение спрямо 2012 г., като най-голяма промяна има при „НУРТС БЪЛГАРИЯ” АД, чиято мрежа е удвоена в резултат на развитието на съществуващата мрежа във връзка с изграждането на опорната мрежа за разпространение на наземна цифрова телевизия (DVB-T).

фиг. 41

Източник: КРС

На фиг. 42 е показано нарастването по години за РРУ с използване на технологии ХРІС/ССDP.

Източник: КРС

фиг. 42

Тенденцията на относително нарастване на ползването на високочестотните обхвати спрямо общия брой РРУ продължи и през 2013 г. В обхвата 18 GHz, където нарастването е най-съществено, техният брой достигна 5104 (5068 през 2012 г.), което представлява 28.9% дял от общия брой РРУ към края на 2013 г. Продължи изграждането на електронни съобщителни мрежи с висока плътност, ползващи най-високочестотните обхвати. Към края на годината РРУ в обхватите 26 GHz, 28 GHz и 38 GHz, за които има издадени разрешения за ползване на радиочестотен спектър, наброяват 7508 бр., като тук се забелязва устойчива миграция на РРУ от обхватите 23 GHz и 26 GHz към обхватите 28 GHz и 38 GHz. Запазва се процентното отношение на четирите обхвата от 42.5% към общия брой РРУ.

През 2013 г. се наблюдава тенденция към спад на предоставянето на услуги чрез мрежи за широколентов безжичен достъп (Broadband Wireless Access, BWA) в радиочестотната лента 3,4-3,6 GHz. Общият брой приемопредаватели по технология WiMAX е намалял с близо 5%.

Спътникови радиослужби

През 2013 г. дейността, свързана с регулацията на спътниковите радиослужби, бе насочена към координирането на позиции на геостационарна орбита от радиослужба неподвижна – спътникова (FSS) и радиоразпръскване – спътниково (BSS). Предстоящите срокове за изстрелване на първия български спътник увеличават интензивността на процеса по координация. Целта на този процес е предотвратяването на потенциални смущения към българските планови системи, разположени на 1.2° W (BSS) и на 56.02° E (FSS), както и на направената допълнителна модификация на плановата позиция за BSS на 1.9° E. За извършване на дейностите по координацията се прави анализ на двуседмичните циркуляри (BR IFIC), издадени от Радиобюрото към Международния съюз по далекосъобщения, като се използват специализирани програмни продукти, предоставени на администрациите.

През изминалата година беше подготвена база данни за съществуващите съоръжения от неподвижна спътникова-радиослужба, подходяща за работа със специализиран софтуер, който е предназначен за анализ и изчисление на потенциалните смущения между съоръженията от неподвижна-спътникова и неподвижна радиослужба.

Радиоразпръскване

На 30 септември 2013 г. беше преустановено наземното аналогово телевизионно радиоразпръскване. С това успешно приключи Първият етап от Плана за въвеждане на наземното цифрово телевизионно радиоразпръскване (DVB-T) в Република България (Плана). За изпълнение на определените в Плана задачи, в КРС бяха извършени множество дейности, свързани с процеса по въвеждане на наземното цифрово телевизионно радиоразпръскване, като: анализи, планиране и определяне на честотен ресурс за аналогови предавателни станции, които са засегнати от стартирането на излъчването от цифровите мрежи по време периода на съвместната работа на предавателите за наземно аналогово и наземно цифрово телевизионно радиоразпръскване (симулкаст), включително срокът на действие на 94 разрешения за наземно аналогово радиоразпръскване на телевизионни сигнали с местно покритие беше изменен.

На 26.09.2013 г. КРС взе решения за прекратяване на разрешенията за наземна аналогова телевизия, считано от 00:00 часа на 30.09.2013 г., съобразно решението на Органа по цифрова телевизия².

Съгласно разпоредбата на § 209, ал. 10 от Преходните и заключителни разпоредби на Закон за изменение и допълнение на ЗЕС, през 2013 г. КРС издаде още едно разрешение за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за наземно цифрово радиоразпръскване на телевизионни сигнали за територията на Република България.

---

² На свое заседание, проведено на 16.09.2013 г. Органът по цифровата телевизия реши наземното аналогово телевизионно радиоразпръскване да бъде преустановено на 30.09.2013 г. в 00:00 ч. На интернет страницата на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията бе публикувана окончателната дата на преустановяване на аналоговото излъчване.

Аналогово радиоразпръскване

През 2013 г. КРС предостави 4 честотни назначения на предприятие, осъществяващо електронни съобщения чрез мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване на радиосигнали с национално покритие. Във връзка с искане на Съвета за електронни медии (СЕМ) за предоставяне на свободен честотен ресурс относно открити процедури за провеждане на конкурс, бе предоставена информация за 33 честотни назначения в УКВ-ЧМ обхвата, включително и техническите параметри, допустимите мощности, точките на излъчване, както и друга техническа информация, за градовете Балчик, Белogradчик, Берковица, Девня, Етрополе, Исперих, Казанлък, Карнобат, Козлодуй, Кюстендил, Момчилград, Поморие, Разград, Севлиево и Шумен. СЕМ бе информиран и за възможността КРС да определи честотни назначения за 31 населени места. Във връзка с искане на СЕМ бе извършено проучване и предоставена информация за наличие на 2 честотни назначения в обхвата на средните вълни за територията на регион, обхващащ градовете Сливен, Бургас, Ямбол и Стара Загора, включително и техническите параметри, допустимите мощности, точките на излъчване, както и друга техническа информация. Разгледани и анализирани бяха 60 технически характеристики на електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване на радиосигнали, като 21 от тях са на предприятия, притежаващи разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за наземно аналогово радиоразпръскване с национално покритие, а 39 - на предприятия с издадени разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за наземно аналогово радиоразпръскване с местно покритие.

Съгласно Плана: *„при наличие на вредни смущения, когато е необходимо и при възможност се предоставя друг ограничен ресурс - радиочестотен спектър, за радиопредавателите за наземно аналогово телевизионно радиоразпръскване за съответните зони на обслужване”*. Във връзка с това и с цел безпроблемното провеждане на периода на симулкаст, КРС извърши планиране и определи честотен ресурс, необходим за наземно аналогово радиоразпръскване на телевизионни сигнали за предавателни станции, които са засегнати от стартирането на излъчването от цифровите мрежи. Бяха преназначени телевизионни канали за 2 предавателни станции на местни предприятия и за 3 предавателни станции на национално предприятие.

Цифрово радиоразпръскване

По отношение на вече издадените разрешения за наземно цифрово радиоразпръскване на „НУРТС ДИДЖИТЪЛ” ЕАД и „ФЪРСТ ДИДЖИТЪЛ” ЕАД бяха разгледани и анализирани 715 технически характеристики за всички 12 зони на обслужване, обхващащи територията на страната: Благоевград, Бургас, Варна, Видин, Кърджали, Плевен, Пловдив, Русе, Смолян, София, Стара Загора и Шумен.

Във връзка с процеса по въвеждане на наземна цифрова телевизия бяха подготвени множество доклади и материали, свързани с изпълнението на задълженията на КРС, съобразно насрочените заседания на Управителния комитет – Орган по цифровата телевизия. Бяха извършени анализи и подготвени материали, свързани с изпълнението и

на други задълженията на КРС по въвеждане на наземното цифрово телевизионно радиоразпръскване.

Национална и международна координация

През 2013 г. в Консултативния съвет за национално координиране и съгласуване към КРС са координирани и съгласувани 2281 радиочестоти и радиочестотни ленти. Националното координиране и съгласуване с всички заинтересовани държавни органи, ведомства и служби, се извършва с оглед осигуряване безопасността на въздухоплаването и корабоплаването, защита на националната сигурност на страната и ефективно използване на радиочестотния спектър.

По постъпили заявки на други администрации е извършена международна координация на радиочестотни назначения за 9 други УКВ-ЧМ радиостанции със съответните технически параметри, съгласно Регионалното споразумение за използването на честотен обхват 87,5-108 MHz за УКВ-ЧМ (FM) звуково радиоразпръскване, Женева, 1984 г. (Женева - 1984 г.). Извършена е международна координация съгласно Регионалното споразумение за въвеждане на наземното цифрово радио- и телевизионно разпръскване в честотни обхвати 174-230 MHz и 470-862 MHz, Женева, 2006 г. (Женева - 2006 г.) на 6 радиочестотни назначения и на 2 радиочестотни зони и беше направен отказ на една радиочестотна зона на Румъния.

Бяха обработени и анализирани всички двуседмични циркуляри за 2013 г. на Бюрото по радиокомуникации към Сектора по радиокомуникации на Международния съюз по далекосъобщения за международната информация за честотите BR IFIC (BR International Frequency Information Circular) за наземните радиослужби. В тази връзка бяха координирани радиочестотни назначения на чужди администрации, както следва:

- 103 радиочестотни назначения и съответните технически параметри, съгласно Регионалното споразумение Женева - 1984 г.;
- 1 радиочестотно назначение и съответните технически параметри на DVB-T предаватели, съгласно Регионалното споразумение за въвеждане на наземното цифрово радио- и телевизионно разпръскване в честотни обхвати 174-230 MHz и 470-862 MHz (Женева - 2006 г.).

До Бюрото по радиокомуникации бяха изпратени искания за добавяне в План Женева - 1984 г. на 39 радиочестотни назначения на български УКВ-ЧМ радиостанции, за вписване в Международния информационен регистър за радиочестотите на 184 радиочестотни назначения от неподвижна радиослужба и за отписване на 773 радиочестотни назначения. В План Женева - 2006 г. бяха вписани 10 радиочестотни назначения, съгласно Регионалното споразумение за въвеждане на наземното цифрово радио и телевизионно разпръскване в честотни обхвати 174-230 MHz и 470-862 MHz (Женева - 2006 г.).

В съответствие с процедурите на чл. 12 от Радиорегламента на Международния съюз по далекосъобщения бяха координирани 72 (32 за сезон А и 40 за сезон В) радиочестотни назначения за наземно аналогово и цифрово радиоразпръскване, на радиосигнали в обхвата на късите вълни.

Бяха обработени и анализирани радиочестотните назначения за спътникови мрежи от двуседмичните циркуляри BR IFIC за радиослужби неподвижна – спътникова и

радиоразпръскване – спътниково. В резултат на извършените изследвания на техническите параметри и последвалите изчисления беше водена кореспонденция с Международния съюз по далекосъобщения (МСД) и съответните администрации, подали заявките в двуседмичните циркуляри. С оглед осигуряване на защита от радиосмущения на българските позиции на геостационарна орбита и назначенията за неподвижна радиослужба, КРС е изпратила възражения, съгласно процедурните правила на Радиорегламента, до МСД и до администрациите, чиито спътникови мрежи биха могли потенциално да ни засегнат, както следва:

- при координацията на извънпланови спътникови системи и съществуващи български наземни мрежи, съгласно чл. 21 от Радиорегламента – 19 възражения за 32 спътникови системи;
- при координацията на спътникови мрежи от радиослужба неподвижна - спътникова, излъчващи в посока космос - Земя и потенциална възможност за смущаване на фидерната линия на спътник от радиослужба радиоразпръскване – спътниково, съгласно чл. 7 на Приложение 30А от Радиорегламента – 5 възражения за 6 спътникови системи;
- координацията при близко отстояние по геостационарната дъга между спътникова мрежа на планова позиция от радиослужба радиоразпръскване - спътниково и извънпланова спътникова мрежа, съгласно чл. 7 на Приложение 30 от Радиорегламента – 17 възражения за 38 спътникови системи;
- координацията при превишаване на отношението носеща/шум (C/N) за спътникови системи от радиослужба неподвижна - спътникова в честотни обхвати 4500-4 800 MHz, 6725-7025 MHz, 10.70-10.95 GHz, 11.20-11.45 GHz и 12.75-13.25 GHz, съгласно Приложение 30В от Радиорегламента – 2 възражения за 2 спътникови системи.
- координацията при близко отстояние по геостационарната дъга между спътникова мрежа на извънпланова позиция от радиослужба радиоразпръскване - спътниково и извънпланова спътникова мрежа, съгласно чл. 4 на Приложение 30 от Радиорегламента – направени са възражения срещу 6 спътникови системи;
- координацията на спътникова станция от радиослужба радиоразпръскване – спътниково и неподвижна радиослужба, когато и двете са на първична основа, съгласно чл. 9.11 от Радиорегламента – направени са възражения срещу 2 спътникови системи;
- координацията на спътникова станция на негеостационарна орбита и спътникова система на геостационарната орбита, съгласно чл. 9.12А от РР - направени са възражения срещу 1 спътникова система;
- координацията на излъчваща спътникова станция и приемаща станция от неподвижна радиослужба, включена в таблицата на честотните назначения, съгласно чл. 9.14 от Радиорегламента – направени са възражения срещу 32 спътникови системи;
- координацията на спътникова станция, потенциално засягаща радиослужба, включена в таблицата на честотните назначения, съгласно чл. 9.21 от Радиорегламента – направени са възражения срещу 9 спътникови системи;

Защитата на орбиталните ресурси на Република България за радиослужби неподвижна – спътникова и радиоразпръскване – спътниково от други спътникови системи е важен фактор за безпроблемното реализиране и опериране на националните системи и направената модификация от радиослужба радиоразпръскване – спътниково. В допълнение, координацията дава възможност за безпроблемно функциониране на радиослужби, работещи в обхвати на споделена първична основа.

Електромагнитна съвместимост

През годината бяха извършени изследвания за електромагнитна съвместимост на 102 български и 55 чуждестранни УКВ-ЧМ радиоразпръсквателни станции с въздухоплавателните системи ILS, VOR и COM.

Във връзка с осигуряването на обектова електромагнитна съвместимост и електромагнитна съвместимост между радиослужбите са разгледани и анализирани 89 назначения, включително техническите параметри, на радиопредавателни станции и 102 назначения, включително техническите параметри, на телевизионни предавателни станции.

Поради установяване на вероятни радиосмущения при извършването на изследвания за електромагнитна съвместимост с въздухоплавателните радиослужби бяха подадени за измерване 4 радиочестотни назначения по Методиката за измерване на интермодуляционни продукти от тип „А1”, получавани при работа на близко разположени УКВ-ЧМ радиопредавателни станции.

1.1.2. Номера и адреси

В изпълнение на Регулаторната политика за ползването на номера, адреси и имена за осъществяване на електронни съобщения, КРС прие ново типово Разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – номера, за осъществяване на обществени електронни съобщения (Решение № 102/31.01.2013). Новото разрешение отчита в по-голяма степен принципа на технологична неутралност и създава условия за подобряване на ефективността при използване на номерационните ресурси. Вследствие на това бяха предприети действия за замяна на издадените няколко типа разрешения за ползване на номерационен ресурс с единно разрешение, включващо всички предоставени на едно предприятие номерационни ресурси. До края на 2013 г., разрешенията за номера на 28 предприятия бяха приведени в съответствие с новото типово разрешение.

През годината продължи работата по подготовка за преминаване към географски кодове с дължина не повече от три цифри, считано от 01.04.2014 г. (Решение на КРС № 2018/04.10.2012 г.). Беше стартирана процедура за обществено обсъждане на промяна на Наредба № 1 от 2010 г. за правилата за ползване, разпределение и процедурите по първично и вторично предоставяне за ползване, резервиране и отнемане на номера, адреси и имена. КРС прие и публикува на интернет страницата си нов Списък с географски кодове на номерационни области в Република България, който влиза в сила от 01.04.2014 г.

През изминалата година са издадени разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – номера, на пет нови предприятия. Две предприятия са прекратили дейност. Отнето е едно разрешение за номера.

Общият брой предприятия, които имат издадени разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – номера, за осъществяване на обществени електронни съобщения, към края на 2013 г. е 39.

През годината на алтернативните предприятия, предоставящи фиксирана телефонна услуга, са предоставени:

- 38 800 географски номера;
- 100 номера след код за достъп до услугата „Персонален номер” (700);
- 300 номера след код за достъп до услуги с безплатен достъп (800);
- 1 код за достъп до услугата „избор на оператор”;
- 21 адреса (17 национални и 4 международни кода на точки за сигнализация);
- 100 000 номера за услуги, при които се използва комуникация Машина-Машина (M2M).

Развитието на процеса на предоставяне на географски номера на алтернативните предприятия е показано по-долу фиг. 43.

Източник: КРС

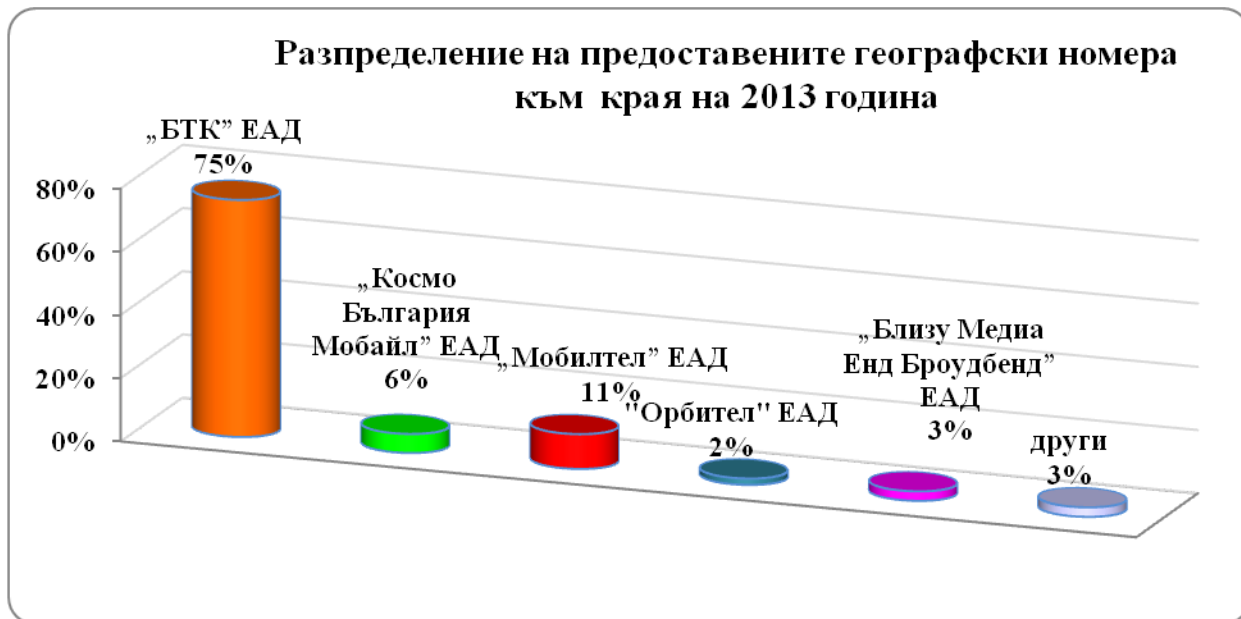
Фиг. 43

Видно от графиката, след значителното нарастване на броя предоставените географски номера през периода 2010 – 2012 г., в края на 2013 г. е регистриран съществен спад. Това се дължи на наслагването на няколко причини: регистрираното в края на 2012 г. намаление на броя на фиксирани телефонни постове с 6,1% в сравнение с предходната година, завършващото териториално разширение на мрежите на алтернативните предприятия и засилената тенденцията на преминаване на все повече потребители на мобилни гласови телефонни услуги, вместо фиксирани.

Поради оптимизация на мрежите и услугите на предприятията или прекратяване на дейността им през 2013 година са освободени 34 400 географски номера, 1 международен код на точка за сигнализация, 1 национален код на точка за сигнализация, 100 номера след код за достъп до услугата „Персонален номер“ (700), 100 номера след код за достъп до услуги с безплатен достъп (800), 12 000 номера след код за достъп до услуги с добавена стойност (90) и 6 номера след код за достъп до справочни услуги (формат на номерата 118ХУ). В тази връзка реалното разпределение на предоставените географски номера към края на 2013 г. е показано на следващите фигури.

Фиг. 44

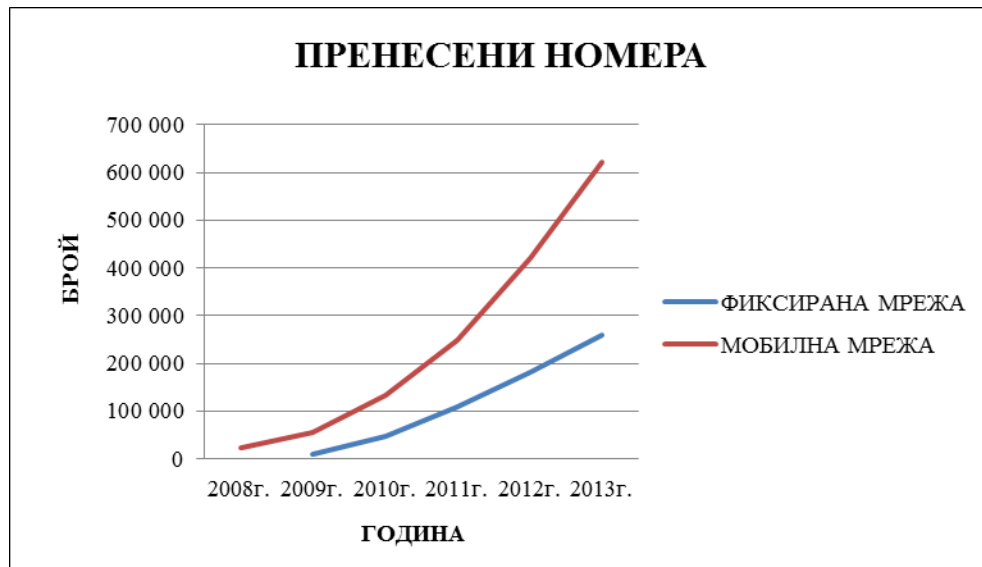
Фиг. 45

1.1.3. Преносимост на номерата

Съгласно разпоредбите на функционалните спецификации за осъществяване на преносимост, при всяка промяна в процедурите за осъществяване на преносимост и приложенията към тях, доставчиците изготвят и предоставят на КРС пълен и актуализиран текст, изготвен на български език и подписан от доставчиците. През януари 2013 г. в КРС постъпиха изменените процедури за преносимост на мобилни, географски и негеографски номера, подписани от предприятията. След разглеждане на процедурите бе установено наличие на текстове, несъответстващи на разпоредбите на функционалните спецификации. С решения на КРС бяха дадени задължителни указанията в посока на тяхното коригиране. В последствие постъпиха процедури за преносимост, подписани от предприятията, съобразени с указанията на КРС.

През 2013 г. се запази тенденцията към увеличаване на броя на пренесените номера както във фиксирани, така и в мобилни мрежи, което е видно от следващата фигура:

Фиг. 46

- Общият брой на пренесените, към края 2013 г., номера в мобилните мрежи е 621206, като през годината пренесените номера са нараснали с 13,77% спрямо 2012 г. Общият брой на потребителите, които са се възползвали от правото си на преносимост, представлява 5.07% от общия брой крайни потребители.
- Общият брой на пренесените, към края 2013 година, номера във фиксирани мрежи е 260024, което представлява 9.20% от общия брой крайни потребители. През 2013 г. броят на пренесените номера е нараснал с 8,67% спрямо предходната година.

По отношение на негеографските номера не е отчетен голям ръст на пренесените номера. Към края на 2013 г. са пренесени 67 номера.

1.2. Регулиране и мониторинг на пазарите на електронни съобщителни услуги

Регулирането на пазарите е насочено към осигуряване на възможности за всички заинтересовани лица да извлекат в най-голяма степен ползи от ефективната конкуренция на съответните пазари на електронни съобщения. За да насърчи развитието на ефективна конкуренция КРС:

- *Осъществява мониторинг на пазара на електронни съобщения*

В съответствие с чл. 40 от ЗЕС, както и чл. 15 от Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари³ (Методиката), мониторингът на българския пазар на електронни съобщения се осъществява от КРС чрез наблюдението на набор от параметри, за които се събират данни от близо 1100 предприятия чрез специално създадени за целта въпросници, съобразени с предоставяните от тях обществени електронни съобщителни услуги. Наборът от параметри обхваща информацията, необходима на комисията за:

³ http://www.crc.bg/files/_bg/Metodika_2012_DV.pdf (приета с Решение № 2076 от 23.10.2012 г. на КРС и обнародвана в ДВ бр.89 от 13 Ноември 2012 г.)

- определяне, анализ и оценка на съответните пазари на електронни съобщения, съгласно Европейска регулаторна рамка 2009;
  - изготвяне на обобщен годишен анализ за състоянието и развитието на пазара на електронни съобщения в България за предходната година, част от Годишния доклад на регулатора;
  - предоставяне на информация на ЕК във връзка с изготвянето на годишните доклади за напредъка на единния европейски пазар на електронни съобщения за постигане на целите, заложиени в приетия през май 2010 г. Цифров дневен ред за Европа (Digital Agenda Scoreboard);
  - предоставяне на информация на международни институции и организации, на които - по силата на международни споразумения, КРС е член: ITU, BEREC, Групата на независимите регулатори (IRG) и др.;
  - осъществяване на контрол върху изпълнението на наложени специфични задължения.
- ***Определя, анализира, оценява съответните пазари на електронни съобщения, съгласно Европейска регулаторна рамка 2009 и налага специфични задължения на предприятия със значително въздействие върху съответните пазари***

През 2013 г. бе изпълнен приетия от КРС приоритет, като бе завършен втори кръг на определяне, анализ и оценка на пазара на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение за домашни и бизнес потребители (пазар № 1 от Препоръка на ЕК 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г.), пазара на обществено достъпни национални телефонни услуги, предоставяни на домашни и бизнес потребители в определено местоположение и пазара на обществено достъпни международни телефонни услуги, предоставяни на домашни и бизнес потребители в определено местоположение (пазари № 3-6 от Препоръка на ЕК 2003/311/ЕО от 11 февруари 2003 г.). Наложените на първи кръг задължения на ниво предоставяне на услуги на едро бяха продължени, а тези на ниво на дребно бяха изменени, като най-тежкото задължение – разходоориентираност, бе отменено. Предприетите регулаторни мерки целят осигуряване на конкурентна среда и условия за навлизане на конкурентни предприятия на съответните пазари на дребно и същевременно защита интересите на крайните потребители.

С окончателни Решения №№ 134 и 135 от 14.02.2013 г., КРС прие важна регулаторна стъпка по отношение на цените за терминиране в индивидуални мобилни мрежи и за генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи. В съответствие с Препоръка 2009/396/ЕО КРС определи цени за терминиране въз основа на разходите на ефективен оператор и изчислени чрез BULRIC модел на комисията. Съгласно наложените специфични задължения на пазарите на едро на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи и на терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи (втори кръг), от 01.07.2013 г. цените за терминиране бяха редуцирани с повече от 50% за терминиране в мобилни мрежи и с повече от 40% за генериране и терминиране във фиксирани мрежи. Следва да се отбележи, че цените за силен и слаб трафик бяха изравнени, а по отношение на генерирането и терминирането във фиксираната мрежа на БТК се прилагат еднакви цени за локален и национален сегмент.

➤ **Събира информация и следи за изпълнението на задълженията, произтичащи от регламента за международния роуминг**

През 2013 г. регулирането на международния роуминг се осъществява въз основа на третия Регламент III⁴ относно регулирането на роуминга в обществени мобилни съобщителни мрежи в рамките на Съюза. С Регламента се постановява:

- продължаване на задължението за спазване на максимални цени (тавани) на едро и дребно за гласови повиквания и кратки текстови съобщения (SMS), с ежегодни намаления до юли 2014 г.
- запазване, без изменение на ценовите нива от юли 2014 г. до юли 2022 г. на цените на едро и до юли 2017 г. на Евротарифата (цените на дребно);
- регулиране на цените за пренос на данни (мобилен интернет) с годишни намаления до юли 2014 г., както и запазване, без изменение, на ценовите нива от юли 2014 г. до юли 2017 г.;

Регламентът включва и разпоредби относно отделната продажба на роуминг услуги, които ще влязат в сила на 1 юли 2014 г. През годината, КРС осъществи текущо наблюдение за прилагане на регламента, при което бе отчетено, че българските мобилни предприятия предлагат на своите абонати Евротарифата за гласови услуги, Евро-SMS тарифата и Евротарифата за данни. Евротарифите не са свързани с абонамент или други периодични или фиксирани такси и могат да се комбинират с всяка тарифа на дребно. Към септември 2013 г. среднопретеглените цени на регулираните услуги за международен роуминг на българските предприятия, предоставящи мобилни услуги в рамките на ЕС⁵, са под определените в регламента ценови тавани, както следва:

- за гласови повиквания на едро – 0.188 лв./мин., без ДДС;
- за изходящи гласови повиквания на дребно - 0.552 лв./мин., с ДДС;
- за входящи гласови повиквания на дребно – 0.154 лв./мин., с ДДС;
- за кратки текстови съобщения – 0.178 лв. за SMS съобщение, с ДДС;
- за пренос на данни - 0.911 лв. за МВ, с ДДС.

Българските предприятия предоставят на своите потребители в роуминг информация относно тарифите на регулираните гласови услуги, SMS съобщения и пренос на данни в съответствие с изискванията на Регламента.

Подобна информация, насочена към потребителите на роуминг услуги е публикувана на официалната страница на КРС⁶.

➤ **Сътрудници с Комисията за защита на конкуренцията**

Въз основа на приетите през 2008 г. Правила за взаимодействие и координация, които имат за цел да създадат условия за ефективно взаимодействие и координация между двете институции при осъществяване на законово определените им правомощия и

⁴ Регламент (ЕС) № 531/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2012 година относно роуминга в обществени мобилни съобщителни мрежи в рамките на Съюза

⁵ Среднопретеглени за трите български предприятия предоставящи роуминг услуги в рамките на ЕС, включват предплатени и абонаментни услуги.

⁶ http://www.crc.bg/files/_bg/Roaming_info-CRC-15-7-13.pdf

прилагането на националното и европейското право в областта на електронните съобщения и конкуренцията, Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) и КРС продължиха своето активно сътрудничество.

През 2013 г. КРС съдействаше на КЗК при проучвания по преписки, свързани с евентуални нарушения на Закона за защита на конкуренцията, както и при оценки на концентрации на стопанска дейност, в която участват предприятия, предлагащи електронни съобщителни услуги.

1.3. Повишаване на ефективността на Националната система за мониторинг на радиочестотния спектър (НСМ)

Развитието на НСМ продължи според приетия регионален принцип с цел създаване на единна система за мониторинг и покритие на територията на цялата страна.

Основните акценти по отношение на техническото и технологичното осигуряване на дейностите по контрол и мониторинг на електронните съобщителни мрежи през 2013 г. бяха свързани с повишаване на ефективността на НСМ, а именно:

- техническо осигуряване и внедряване на допълнителна измервателна апаратура за мониторинг и контрол на радиочестотния спектър (РЧС);
- проучване на технологично хардуерно и софтуерно оборудване за контрол и мониторинг на нови мрежи и технологии;
- техническа поддръжка на специализираното технологично оборудване: стационарни, мобилни и транспортируеми станции за мониторинг, преносима измервателна апаратура и комуникационни мрежи на НСМ (конфигуриране, настройки и администриране).

През 2013 г. е пусната в експлоатация и е свързана към НСМ дистанционно-управляема станция (ДУС) „Плевен“ (фиг. 47).

ДУС „Плевен“

Фиг. 47

С нововъведената в експлоатация станция се разшириха възможностите на КРС за ефективен контрол на радиочестотния спектър, в обхват от 20 до 3000 MHz, в централната част на Северна България.

Във връзка с изпълнение на ангажиментите по Плана за въвеждане на наземно цифрово телевизионно радиоразпръскване в Република България, през 2013 г. беше проведена процедура по Закона за обществените поръчки и е реализирана доставка на нови преносими измервателни системи за мониторинг и контрол на предавателните мрежи за наземно цифрово телевизионно разпръскване по системата DVB-T. КРС разполага с необходимата измервателна апаратура за извършване на измервания за оценка на покритието на цифровите DVB-T мрежи и качеството на излъчваните от тях цифрови телевизионни сигнали в съответствие с изискванията на Международния съюз по далекосъобщения (ITU) и на Европейския институт за стандарти в далекосъобщенията (ETSI) и др.

За осъществяване на контролните си функции в края на 2013 г. КРС разполага със следните измервателни системи:

- 15 стационарни станции за мониторинг на РЧС (3 обслужваеми и 12 необслужваеми дистанционно-управляеми) в обхват от 20 до 3000 MHz;
- 8 мобилни станции за мониторинг на РЧС;
- специализирана мобилна станция за GSM 900/1800 и DVB-T;
- преносима система за измерване покритието и качеството на услугата на GSM/UMTS мрежи;
- 7 преносими измервателни системи за DVB-T мрежи;
- 7 транспортируеми измервателни системи в обхват от 1,0 до 26,5 GHz;
- портативно оборудване в обхват от 9 kHz до 3 GHz.

1.4. Международна дейност

В съответствие с утвърдените приоритети за 2013 г., КРС задълбочи активния си диалог с ЕК и сътрудничеството си с националните регулаторни органи (НРО) на държавите-членки на ЕС, за хармонизирано и ефективно прилагане на Европейската регулаторна рамка и въвеждане на най-добрите регулаторни практики.

Комисията засили присъствието си и активната си позиция в процеса на вземане на решения от междуправителствените и специализирани международни и европейски организации в областта на съобщенията.

По-нататъшното задълбочаване и развитие на отношенията на конструктивно сътрудничество и взаимодействие с регулаторите от съседните страни бе насочено към утвърждаване на водеща роля на КРС в региона.

Участие в работата на европейски структури

През 2013 г. комисията продължи участието си на най-високо ниво в Генералните асамблеи на Групата на независимите регулатори (IRG), Пленарните заседания на Органа на Европейските регулатори в областта на електронните съобщения (BEREC) и Групата на европейските регулатори на пощенски услуги (ERGP).

На експертно ниво, КРС участва в дейността на съответните Контактни мрежи и в експертните работни групи/проектни екипи към Групата на независимите регулатори (IRG), а именно:

- Въвеждане на регулаторната рамка
- Конвергенция и икономически анализ
- Мрежова неутралност
- Международен роуминг
- Мрежи от следващо поколение
- Крайни потребители
- Сравнителен анализ
- Тарифи за терминиране
- Регулаторното счетоводство

Представители на КРС взеха участие и в дейността на работната група относно хармонизирания консултативен процес за справяне с измами или злоупотреби във връзка с чл. 28(2) от Директивата за универсалната услуга.

През 2013 г. КРС се включи, също така, в дейността на работната група „Мрежова и информационна сигурност” (WG NIS) към IRG, която работи в тясно сътрудничество с Европейската агенция за мрежова и информационна сигурност (ENISA).

През 2013 г. комисията участва в дейността на BEREC по оценка на пазарните анализи на други НРО, за които ЕК е стартирала втора фаза по чл. 7 от Рамковата директива – по-конкретно, по случаите на Испания и Италия.

Представители на КРС взеха участие и в съвместния семинар на BEREC и Организацията на телекомуникационните регулатори от страните в Средиземноморския регион (EMERG), на тема „*Прилагане и съдебно преразглеждане на решенията на НРО*” през декември 2013 г. в Брюксел, Белгия.

Експерти от КРС взеха дейно участие и в работните групи към ERGP „*Регулаторно счетоводство*” и „*Удовлетвореност на крайните потребители и наблюдение на пазарните резултати*”.

И през учебната 2013-2014 г. представител на КРС беше одобрен и завърши успешно първите 2 блока от обучението, организирано от Florence School of Regulation във Флоренция, Италия.

Комуникация с Европейската комисия

КРС поддържаше активен диалог с ЕК, като своевременно бе представяна актуална информация за регулаторните действия на КРС в приоритетни области като пазарните анализи, преносимостта на номерата, ефективното управление на спектъра, прехода към наземно цифрово телевизионно радиоразпръсване и др.

Регулаторът проследи отблизо и взе участие като пълноправен член в дейността на работните комитети към ЕК: Комитета по съобщения (COCOM), Комитета по радиочестотния спектър (RSC), Групата по политика за управление на радиочестотния спектър (RSPG), Комитета по пощенска директива и др.

КРС участва и в организираните съвместно от ENISA и ЕК работни срещи във връзка с чл. 243 на ЗЕС, въвеждащ чл. 13 а на Рамковата директива, които се проведоха през май и октомври 2013 г. в Брюксел, Белгия.

През септември 2013 г. КРС участва в Семинар на ENISA, посветен на доставчиците на удостоверителни услуги, проведен в Брюксел.

Участие в дейността на специализираните международни организации

През 2013 г. КРС задълбочи присъствието и активната си позиция в мащабни форуми, организирани от Международния съюз по далекосъобщения (ITU), Всемирния пощенски съюз (UPU), Европейската конференция по пощи и далекосъобщения (CEPT), Европейския институт за стандарти в далекосъобщенията (ETSI) и др.

Международен съюз по далекосъобщения (ITU)

КРС участва на най-високо ниво в ежегодните световни прояви на ITU - Годишната сесия на Съвета, Световния симпозиум на регулаторите (GSR-13) в гр. Варшава – Полша, за който беше изпратен принос от КРС в рамките на предварителните консултации, както и в Световното изложение ITU Telecom 2013 и Срещата на върха Connect Asia-Pacific в Банкок – Кралство Тайланд. По време на тези събития, Председателят на КРС проведе двустранни срещи с ръководители на регулаторни органи, с оглед установяване на формална рамка за двустранно сътрудничество чрез подписване на меморандуми за разбирателство.

Представители на КРС, на високо и експертно ниво, взеха участие и в регионалното подготвително заседание за Световната конференция по развитие на далекосъобщенията на ITU (WTDC-2014) и Регионалния форум по развитие за Европа, които се проведоха през ноември 2013 г. в гр. Белград, Сърбия. По време на събитието бяха определени приоритетите, на регионално ниво, за развитието на телекомуникациите, информационните и комуникационни технологии (ИКТ).

Представители на комисията взеха участие и в семинар по регулаторни и икономически аспекти на роуминга, организиран от ITU през септември 2013 г. в Женева, Швейцария.

КРС взе участие в регионален семинар на Бюрото по развитие на ITU за страните от Европа и ОНД, който се проведе в Киев, Украйна, през юли 2013 г.

В регионален регулаторен семинар по въпроси на прехода към наземно цифрово телевизионно разпръскване и цифровия дивидент през ноември 2012 г. в гр. Будапеща, Унгария, КРС участва с презентация в кръгла маса на тема „Регионални предизвикателства пред държавите за успешно преминаване към наземна цифрова

телевизия”, с участието на представители на Албания, Босна и Херцеговина, Германия, Гърция, Унгария, Сърбия и Турция.

Мрежа на регулаторите от държавите членки на Франкофонската общност (FRATEL)

През 2013 г. представители на КРС взеха участие в 11^{-та} Годишна среща на FRATEL, която се проведе в Букурещ, Румъния през октомври 2013 г. В рамките на кръгла маса *”Качество на услугата: ролята на регулатора за постигане на целите”* бе представена презентацията на КРС, на тема *„Качеството на услугите – прозрачност без ограничение“*.

Европейска конференция на пощенските и далекосъобщителните организации (CEPT)

Експерти от КРС участваха в дейността на работните структури към CEPT:

- В редовните заседания на Комитета по въпросите на ITU (Com-ITU) през януари 2013 г. в Копенхаген - Дания, през април 2013 г. в Прага - Чехия и през ноември в Белград - Сърбия.
- В заседание на Групата за подготовка на световни конференции по радиосъобщения (CPG) към Комитета по електронни съобщения (ECC) в Люксембург през януари 2013 г.
- В редовните заседания на Европейския комитет по пощенско регулиране (CERP)

Европейски институт по стандартизация в далекосъобщенията (ETSI)

КРС участва в семинар на ETSI по въпросите на мрежовата и информационната сигурност, проведен през януари 2013 г. в гр. София Антиполис, Франция, както и в 61^{-та} Генерална асамблея на ETSI, която се проведе през март 2013 г. в Мандельо, Франция.

Участия на КРС в други значими международни прояви

През 2013 г. КРС взе участие и в други важни международни събития в областта на съобщенията:

- Министерска програма на Световния мобилен конгрес, през февруари 2013 г. в Барселона, Испания;
- Конференция Eurasia Com, през март 2013 г. в Истанбул, Турция, където КРС се представи с презентация *„Ролята на регулирането и правителствената политика за насърчаване на ширококолентовото развитие”*;
- Международна среща-семинар на Rohde & Schwarz през април 2013 г. в Мюнхен, Германия;
- 2-ри телекомуникационен и медиен форум на Международния институт по

съобщения, през юни 2013 г. в Истанбул, Турция, по време на който КРС изнесе презентация на тема „Бъдеще на фиксираната и мобилната взаимозаменяемост и конвергенция“;

- Конференция „Финансиране на бъдещето“, организирана от португалския регулатор ANACOM, през юли 2013 г. в Лисабон, Португалия;
- Среща на върха BEREC – REGULATEL, през юли 2013 г. във Варшава, Полша;
- Конференция за управление на спектъра и семинар по когнитивно радио, през септември 2013 г. в Лисабон, Португалия;
- Курс за дистанционно обучение „Широколентови услуги и мрежи от следващо поколение“, организирани от Международния съюз по далекосъобщения, през периода 28 май–24 юни 2013 г.

Двустранно и регионално сътрудничество

Освен членството си в световните и европейски организации, КРС развива все по-тясно сътрудничество на регионално равнище - както на основата на двустранни споразумения със съседните ни страни, така и под формата на участие в по-мощни начинания на регионална основа, например:

- 10-ти ежегоден форум за Югоизточна Европа по въпросите на телекомуникациите, през януари 2013 г. в Белград, Сърбия, на който от страна на КРС беше изнесена презентация на тема „Какво може да бъде направено за насърчаване на устойчива конкуренция между историческите и алтернативните оператори“;
- Семинари по въпроси на регулиране на спектъра, организирани от турския регулатор ICTA, които се проведоха през май и октомври 2013 г. в Истанбул;
- Семинар, насочен към потребителите на системите за мониторинг на спектъра ARGUS, организиран от „Rohde & Schwarz“- Германия, през юни 2013 г. в гр Будва, Черна гора, с участието на регулаторните ведомства за контрол на радиочестотния спектър на държавите от Централна и Източна Европа, сред които Албания, Полша, Чехия, Хърватия, Беларус, Украйна, Сърбия, Гърция, Латвия, Босна и Херцеговина, Словения, Казахстан, Черна гора;
- Регионална конференция „Електронна търговия и пощенски услуги“, през юни 2013 г., Аранджеловац, Сърбия;
- Регионален семинар на Сектора по развитие на ИТУ за страните от Европа и ОНД, през юли 2013 г., Киев, Украйна;
- Среща на върха на индустрията за MVNO от Централна и Източна Европа, през септември 2013 г. във Варшава, Полша;
- 11-та международна конференция „Регулаторна дейност в сектора на електронните съобщения“, организирана от Агенцията за електронни съобщения и пощенски услуги на Черна гора, в гр. Будва през септември 2013 г.
- Среща на ръководителите на регулаторните органи от балканските държави, през

октомври 2013 г. в Скопие, Македония и др.

В рамките на Меморандума за разбирателство между КРС и турския регулатор ИСТА и през 2013 г. продължи обмена на информация за резултатите от проведени измервания, с оглед решаване на проблема с трансграничните радиосмущения на наши станции по Южното Черноморие от турски предавателни станции.

Комисията последователно развива отношенията си със страните от региона, като се стреми към задълбочаване на регионалното сътрудничество, съгласно общоевропейската политика.

Международната дейност на КРС през 2013 г. бе насочена към задълбочаване на ефективното взаимодействие с европейските регулатори, по-нататъшно развитие на сътрудничеството на световно, европейско и регионално ниво и утвърждаване на активната роля на КРС в международните организации в областта на електронните съобщения и пощенските услуги.

1.5. Административен капацитет на КРС

1.5.1. Човешки ресурси

Укрепването на административния капацитет в КРС е един от приоритетите на комисията, с цел осигуряване на професионално подготвени служители за осъществяване функциите на регулаторния орган. Привличането, задържането и развитието на служители с ключови компетенции и отговорност са необходими за постигане на поставените задачи и за изпълнение на дейността на КРС.

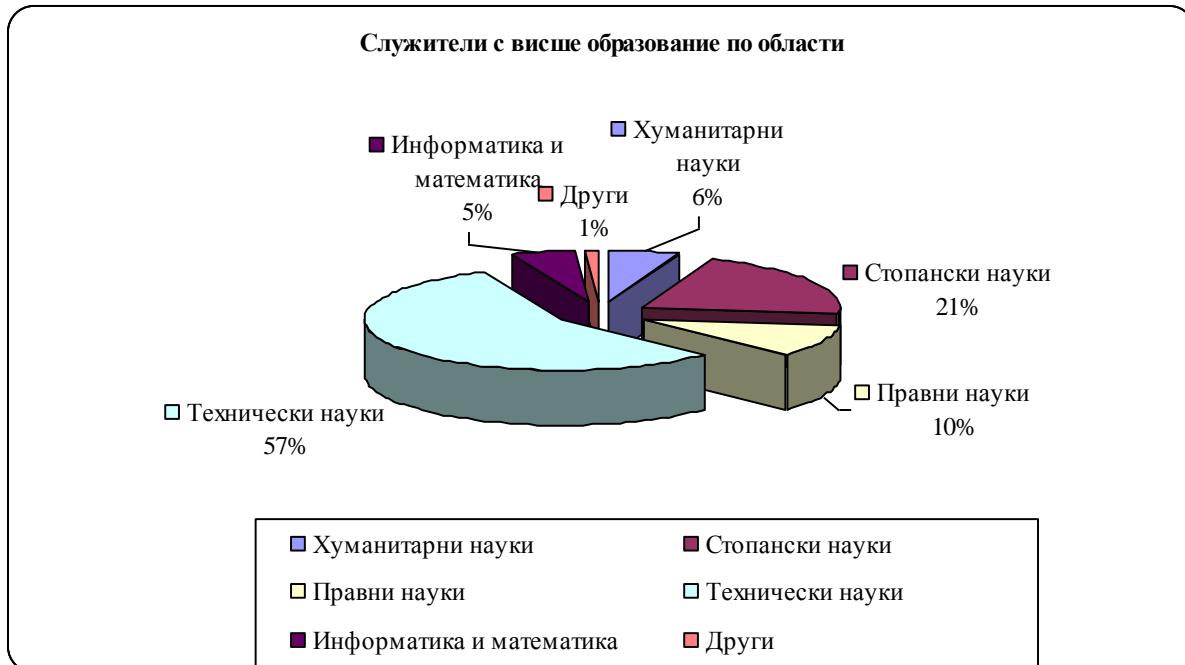
Структурата на администрацията на КРС и числеността на заетите служители през 2013 г. е представена на фигура 48.

Фиг. 48

Към 31.12.2013 г. средната възраст на персонала е 41 години, а общата численост на работещите в КРС е 216, като 202 от тях са с висше образование.

Разпределението на служителите с висше образование е в следните области: технически науки, правни науки, стопански науки, информатика и математика, хуманитарни науки и други. (фиг. 49)

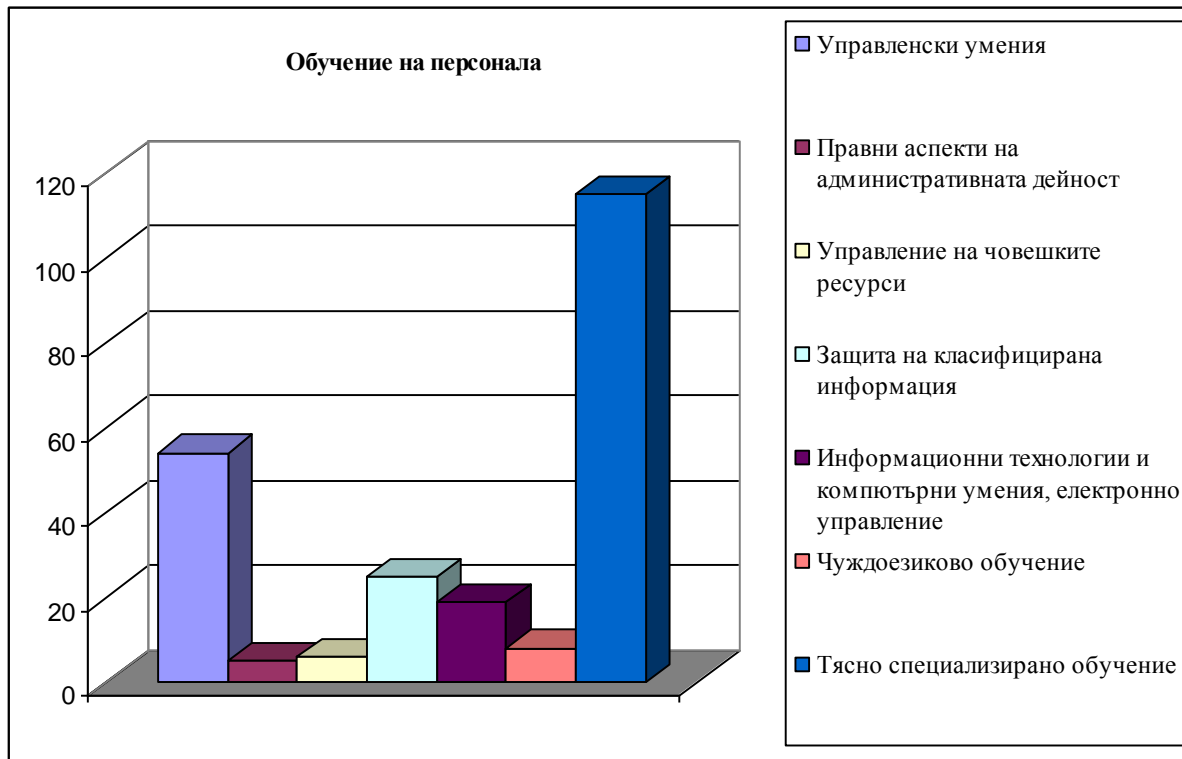
Фиг. 49

В процеса по подбор на държавни служители в администрацията на комисията се прилагат Закона за държавния служител, Наредбата за провеждане на конкурсите за държавни служители и Вътрешни правила. През 2013 година са проведени 12 конкурса с назначени 17 нови служители в екипа на администрацията на КРС.

През 2013 г. в администрацията на КРС са стажували 13 студенти по организиран от администрацията на Министерски съвет стаж, като продължение на проект „Създаване на капацитет за бъдещето – провеждане на студентски стажове в държавната администрация”, реализиран по Оперативна програма „Административен капацитет”.

Служителите на КРС взеха участие в специализирани обучения от външни организации и обучения, проведени от Института по публична администрация по спечеления от КРС проект „Засилване на административния капацитет на Комисията за регулиране на съобщенията” по приоритетна ос II „Управление на човешките ресурси”, подприоритет 2.2. „Компетентна и ефективна държавна администрация”.

Областите на обучение в различни курсове и семинари са посочени на фигура 50.

Фиг. 50

1.5.2. Информационно обслужване

През 2013 г. КРС продължи работата по изграждане на вътрешните си и външни информационни системи, с оглед повишаване на качеството на работа на служителите от администрацията, облекчаване на достъпа на гражданите и бизнеса до информация и предоставяне на електронни административни услуги. Дейностите, свързани с участието на комисията в проектите по електронното правителство в Република България са:

- Поддръжка и експлоатация на информационна система „Лицензиране и регистри”, предоставяща 39 електронни административни услуги на гражданите и бизнеса. Информационната система е изградена със средства по Оперативна програма „Административен капацитет” и сертифицирана съгласно Наредбата за общите изисквания за оперативна съвместимост и информационна сигурност.
- Поддръжка и експлоатация на Документен Портал към документооборотна система „Евентис”, предоставящ и експлоатация на информационна система „Лицензиране и регистри”, подпомагаща управлението на информационните процеси по поддържането на електронните регистри на комисията и осигуряването на публичен достъп чрез интернет, в съответствие с изискванията на ЗЕС, ЗЕДЕП и ЗПУ.

2. ДРУГИ ПО-ВАЖНИ ДЕЙНОСТИ:

2.1. Стандартизация

В съответствие с чл. 30, т. 22 от ЗЕС, КРС изпълнява функциите на Национална организация по стандартизация (НСО) пред Европейския институт за стандарти в далекосъобщенията (ETSI). И през 2013 година, КРС участва активно в работата на четири технически комитета (ТК) по стандартизация (ТК 47, ТК 57, ТК 75, ТК 80) на Българския институт за стандартизация (БИС), имащи отношение към електронните съобщения.

КРС изпрати на ETSI прилаганите у нас правила и процедури, свързани с: обществено допитване по проекти на ETSI EN стандарти; провеждане на процедурата „спиране на действията“; изработване на национална позиция при гласуване; въвеждане на документите на ETSI като национални и тяхната нотификация пред ETSI, както и процедурата за отмяна на стандарти. Тези правила и процедури са в съответствие с Меморандума за съгласие между КРС и ETSI и Споразумението за сътрудничество и съвместна дейност в областта на стандартизацията между КРС и БИС.

През 2013 г., КРС участва в изменението на процедурите по гласуване и одобряване на проекти на ETSI стандарти и стандартизационни документи, както следва:

Таблица 14

2013 година	Брой на обработените документи	Брой на процедурите
Vote (TAP) – Гласуване (двустепенна процедура)	27	17
ENAP – Едностепенна процедура	50	20
MV – Членско гласуване	26	16
PUB – Всички седмично получавани документи	1961	

КРС нотифицира ETSI по електронен път за публикуваните от БИС национални стандарти, с които се въвеждат съответните ETSI стандарти.

През изминалата година 55 ETSI стандарта и 13 ETSI стандартизационни документа са въведени с признаване като български.

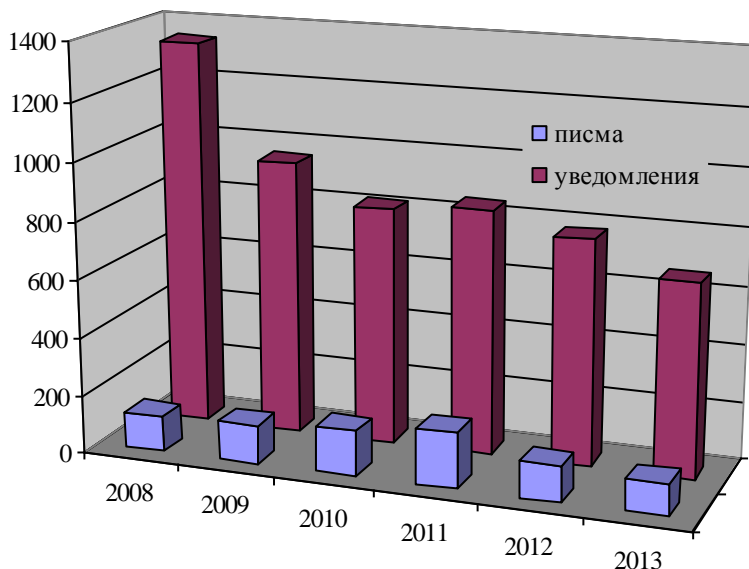
Текущо се поддържат и актуализират на страницата на КРС стандартите и стандартизационните документи на ETSI по различните процедури, които са достъпни за всички заинтересовани страни, включително за малките и средните предприятия.

През изминалата 2013 г. представители на КРС взеха участие в 61-та Генерална асамблея на ETSI.

2.2. Радиосъоръжения и крайни електронни съобщителни устройства

През изминалата 2013 година, в съответствие с чл. 269 от ЗЕС, в КРС - чрез европейския портал OSN (One Stop Notification) за електронни услуги към Главна дирекция „Предприятия и индустрия“ към Европейската комисия, са получени, разгледани в срок и съхранени, 666 уведомления за пускане на пазара на радиосъоръжения. След направен анализ на получените уведомления относно възможността за използване на радиочестотните ленти от съответните радиосъоръжения, са изпратени 109 предупредителни писма. С тях, КРС уведомява заинтересованите страни за невъзможността дадено радиосъоръжение да се пуска в действие на територията на Република България или за възможността някои радиосъоръжения да бъдат пускани в действие при спазване на условията и съответните технически параметри, определени в българските подзаконовни актове.

На следващата графика е показан за сравнение броят на получените уведомления, както и броят на изпратените от КРС писма, за периода от създаването на европейския OSN портал през 2008 г. до края на 2013 г.

Фиг. 51

Намаляването на получените уведомления показва ефективността на европейския OSN портал за нотификационния процес по чл. 6, параграф 4 от Директива 1999/5/ЕО.

2.3. Изпълнение на задължения във връзка с глава 15 на ЗЕС

През 2013 година в КРС постъпиха уведомления за пробиви в сигурността и нарушение на целостта на мрежите и/или услугите.

Получените уведомления бяха разгледани. Възникналите инциденти не отговарят на условията за докладване на инциденти, поради което за тях не бе уведомена Европейската агенция за мрежова и информационна сигурност (ENISA).

2.4. Електронен подпис

Съществените преимущества на електронните средства за комуникация и сигурност, сред които е и електронният подпис, са: бързината, възможността за бизнеса и гражданите да спестят време и разходи, осигурената им независимост от време и място - не е необходимо присъствие на конкретно място, за да се направи изявление, оптимизиране на работата на администрацията. Тези предимства съществено се усещат от фирмите в България и това е причината и през 2013 г. да се запази тенденцията на все по-често и по-широко използване на квалифицирания електронен подпис (КЕП). Потвърждение за това е и фактът, че издадените и преиздадени през 2013 г. удостоверения за КЕП за юридически лица са нараснали с 3,6% спрямо 2012 г. (фиг. 52).

Фиг. 52

Пазарът на информационни и комуникационни технологии (ИКТ), част от който са и удостоверителните услуги, все още не се е възстановил от неблагоприятните икономически условия през последните години и прогнозите показват, че нарастването на приходите ще е слабо. В тази връзка, запазването на размера на годишните приходи на доставчиците на удостоверителни услуги (ДУУ) (фиг. 53) може да се приеме като още едно доказателство за разрастване на полето на приложение на КЕП.

Фиг. 53

И през 2013 г. ДУУ продължиха да предоставят и други удостоверителни услуги и продукти, като сигурна електронна поща, удостоверителни времеви услуги, софтуер за електронно подписване, криптиране и сигурно съхранение на електронни документи, средства за сигурно съхранение на ключове и защитено създаване на електронни подписи, гарантирано автономно време, издаване на удостоверения със специфично предназначение за сигурно идентифициране и комуникация със сървър, за подписване и защита на софтуерни обекти, за вътрешно-организационни цели и др.

Основен момент в дейността на КРС, свързана с електронния подпис, е поддържането и публикуването на Доверителен списък (ДС) на доставчиците на удостоверителни услуги, установени/акредитирани на територията на Република България, издаващи удостоверения за КЕП. През изминалата година, ДУУ уведомиха КРС за промени на вписаните в ДС данни. Това наложи да се извърши актуализация на ДС. Обновеният списък бе официално изпратен до Европейската комисия.

2.5. Контрол на съобщенията

В изпълнение на своите контролни функции през 2013 г. комисията спазваше принципите на законоустановеност, равнопоставеност, прозрачност и защита на крайните потребители в Република България при стриктно прилагане на ЗЕС и нормативните актове в областта на електронните съобщения.

Териториалната структура на КРС позволява осъществяване на контролните функции на територията на цялата страна чрез основното звено в гр. София и пет териториални звена в градовете Пловдив, Бургас, Варна, Велико Търново и Враца.

2.5.1. Мониторинг и контрол на радиочестотния спектър за граждански нужди

Ефективното управление на радиочестотния спектър (РЧС) изисква постоянен мониторинг и контрол. Мониторингът на РЧС гарантира нормална, без наличие на вредни смущения, работа на изградените радиомрежи, като осъществява своевременно локализиране и елиминиране на източници на радиосмущения и незаконните радиоизлъчващи средства. Ролята на мониторинга на РЧС се засили и от развитието на технологиите и необходимостта от осигуряване на актуални данни за заетостта на спектъра във връзка с ефективното му управление. Наличието на свободен РЧС става все по-критично, както за навлизането и използването на новите технологии, така и за развитието на конкуренцията.

Усъвършенстването на електронните съобщения изисква по-голяма гъвкавост при ползването на РЧС с цел осигуряване на най-много свободен радиочестотен спектър и най-малко рестриктивни технически условия на предприятията, осъществяващи електронни съобщения. По тази причина и във връзка с нарастващия брой на потребителите на услуги, предоставяни чрез ползване на РЧС, е необходимо засилване на ролята на мониторинга за ефективното управление на този ограничен национален ресурс.

КРС осъществява основните дейности по мониторинг на РЧС чрез изградената Национална система за мониторинг на РЧС. С помощта на стационарни и мобилни станции за радиомониторинг на територията на цялата страна се осъществява периодичен контрол с цел осигуряване на равнопоставеност на законните ползватели на спектъра и гарантиране на определено качество на предоставяните електронни съобщителни услуги на крайните потребители. С цел създаване на условия за безпроблемно осъществяване на прехода и успешно стартиране на процеса на цифровизация, в изпълнение на План 2012 за прехода към цифрово телевизионно разпръскване, през годината особено внимание бе отделено на мониторинга в обхватите за телевизионно радиоразпръскване.

През 2013 г. основни дейности в областта на мониторинг и контрол на РЧС са:

- Мониторинг и контрол с цел създаване на условия за **безпроблемно въвеждане на наземното цифрово радиоразпръскване** - осъществяване на контрол и мониторинг на територията на цялата страна във връзка с решения на КРС и ангажименти свързани с прехода към цифрово телевизионно разпръскване (План 2012 за цифровизация):
  - Проверки за съответствие на излъчващата предавателна станция с одобрените технически характеристики – извършени са 657 проверки за съответствие на предавателни станции за цифрово телевизионно разпръскване, в изпълнение на решения на КРС;
  - Проверки относно променени канали на излъчване на телевизионни предавателни станции за аналогово радиоразпръскване на телевизионни сигнали във връзка с освобождаване на честотен ресурс за въвеждане на наземно цифрово радиоразпръскване – извършени са 71 проверки, в изпълнение на решения на КРС;
  - Контролни измервания съгласно *График за провеждане на контролни измервания за проверка на покритието на мрежите за наземно цифрово разпръскване на територията на Република България* - в периода 23.04.2013 г.

до 07.06.2013 г. са проведени 456 контролни измервания в 152 измервателни точки на територията на цялата страна;

- Измервания за оценка на съответствието на действителното покритие на мрежите за наземно цифрово разпръскване с теоретично определеното чрез специализиран софтуер за планиране в населените места с над 30 000 жители - от началото на ноември 2013 г. до края на годината са извършени мобилни измервания в следните населени места с население над 30 000 жители: Стара Загора, Казанлък, Ямбол, Сливен, Димитровград, Хасково, Кърджали, Пловдив, Асеновград, Смолян, Шумен, Добрич, Русе, Враца, Монтана, Видин, Ловеч, Варна, Бургас, Перник, Пазарджик, Благоевград, Кюстендил, Силистра, Дупница и в по-голяма част на гр. София. Резултатите от мобилните измервания показват наличие на добро покритие на териториите на посочените градове;
- Мониторинг и контрол за **съответствие на изградените предавателни станции** за аналогово наземно радиоразпръскване на радио- и телевизионни сигнали с одобрените технически характеристики – във връзка с оценката на съответствието на изградените предавателни станции - извършени са 794 проверки в изпълнение на решения на КРС.

Превантивният контрол продължава да заема важна роля за създаване на условия за нормална работа на законните ползватели на спектъра и гарантиране на определено качество на предоставяните услуги на крайните потребители, както и за предотвратяване възникването на смуцаващи и незаконни излъчвания. През 2013 г. продължи предоставянето по електронен път на предприятията на резултати от провеждания планов мониторинг и измервания (предоставени са данни от извършени 12465 измервания на основни технически параметри). През 2013 г. се запази тенденцията на поддържане в норми на параметрите на излъчваните радио- и телевизионни сигнали и намаляване на генерираните странични и интермодуляционни излъчвания, включително и в обхвата на въздушна радиослужба. В резултат на осъществявания превантивен контрол на радиочестотния спектър са дадени предписания на 14 предприятия (с около 46 % по-малко в сравнение с 2012 г.) за констатираните отклонения на техническите параметри със срок до един месец за отстраняването им, като всички предприятия са предприели необходимите мерки.

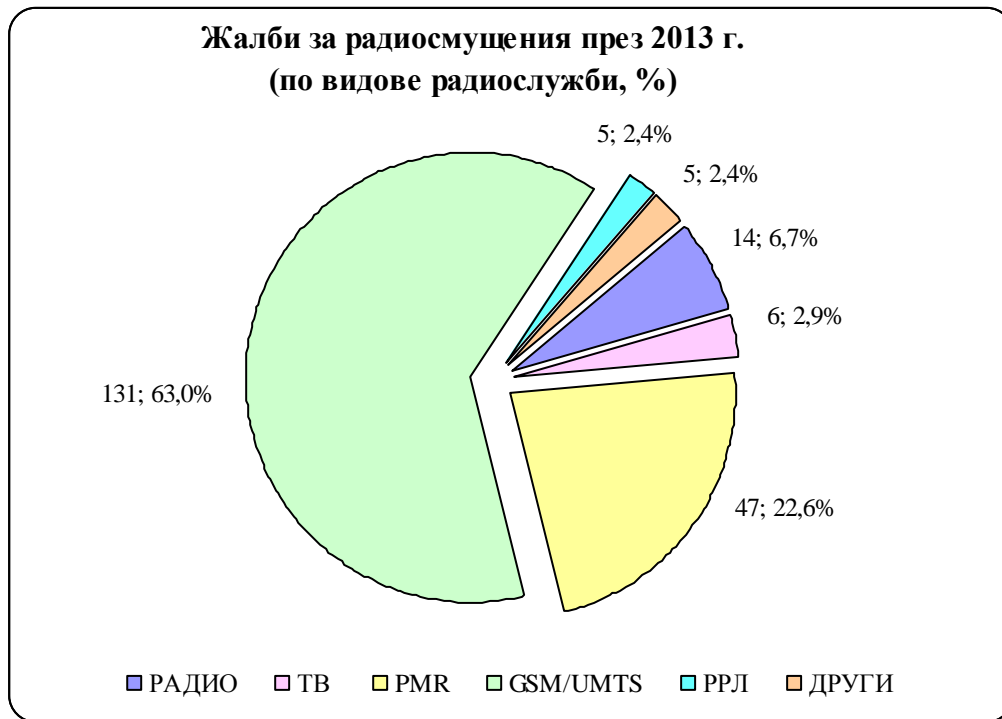
- Контрол относно **спазване правилата при използването на радиочестотите и радиочестотните ленти** за граждански нужди.

В изпълнение на политиката за управление на радиочестотния спектър и условията на издадените разрешения – чрез стационарните (обслужваеми и необслужваеми) станции за радиомониторинг от Националната система за мониторинг на РС се осъществява ежедневен планов мониторинг в честотен обхват 20÷3000 MHz. Периодичен контрол и мониторинг се осъществява и чрез мобилни станции за радиомониторинг на територията на цялата страна.

- Мониторинг за **оценка на електромагнитната обстановка**:
  - Мониторинг за оценка на **трансграничните замърсявания** в честотните обхвати за радио- и телевизионно разпръскване – ежегодно в пограничните

райони на страната се провеждат измервания за оценка на трансграничните замърсявания: обобщени и анализирани са измервания, обективирани в 535 измерителни протоколи на територията на 93 населени места за създаваната напрегнатост на електромагнитното поле и за определяне на направлението на регистрираните излъчвания от териториите на съседните страни - Турция, Сърбия, Румъния, Македония и Гърция; традиционно внимание бе отделено на оценката на електромагнитната обстановка и трансграничните замърсявания през летните месеци по Българското Черноморие - в рамките на създадената двустранна работна група от експерти на КРС и Съвета по информационни технологии и комуникации (ИСТА) на Република Турция резултатите от проведените измервания бяха предоставени на турската страна и бе информиран Международния съюз по далекосъобщения; и през 2013 г. бе констатирано, че през летния период проникването на трансгранични излъчвания по Черноморието твърде много се влияе от околната температура, температурата на морската вода и състоянието на морето, като в резултат на предприетите действия през последните години са регистрирани относително по-ниски нива на приеманите трансгранични сигнали от турски предавателни станции;

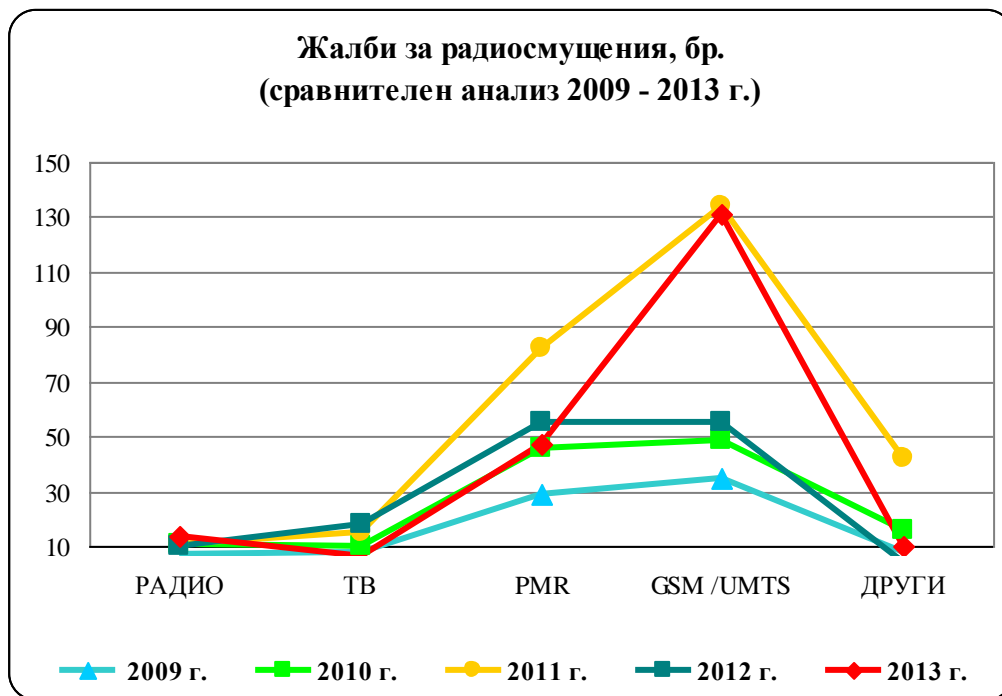
- Мониторинг за оценка на **електромагнитната съвместимост** на УКВ-ЧМ радиопредавателните станции в обхвата 87.5÷108.0 MHz и радионавигационното и комуникационно оборудване на въздухоплавателните служби, използващо честотен обхват 109÷137 MHz – за гарантиране на електромагнитната съвместимост и безпроблемна работа на комуникационното оборудване на въздухоплавателните служби е проведено измерване на радиоцентър „Вега”, гр. Симитли, съгласно *Методиката за измерване на интермодулационни продукти от тип „A1”, получавани при работа на близко разположени УКВ-ЧМ радиопредавателни станции* (съгласно т. 2.5. от приложение 1 към *Техническите изисквания за работа на електронните съобщителни мрежи от радиослужба Радиоразпръскване и съоръженията, свързани с тях*);
- Мониторинг и контрол върху качеството на предоставяните услуги за **защита на обществения интерес и интересите на потребителите:**
  - Мониторинг във връзка с постъпили **жалби и сигнали** на законни ползватели на спектъра, граждани, организации и ведомства – през 2013 г. са изследвани 208 случая на радиосмущения (фиг. 54), като за бързо локализиране и отстраняване на източниците на радиосмущения своевременно са предприемани необходимите мерки; относително висок дял през 2013 г. имат радиосмущенията, дължащи се на електромагнитна несъвместимост и взаимни смущения в резултат на съвместно използване на различни технологии в диапазоните, предназначени за работа на мобилни радиомрежи; зачестиха и случаи на регистрирани смущения на наземни мобилни мрежи в резултат на използване от граждани на битови устройства (радиотелефони, „бебефони” и др.), внесени извън рамките на Европа (напр. от САЩ и Канада) или закупени по интернет, работещи в честотни обхвати, които не са разрешени за територията на Република България.

Източник: КРС

Фиг. 54

На фиг. 55 е представен сравнителен анализ на разрешените случаи на радиосмущения за периода 2009-2013 г.

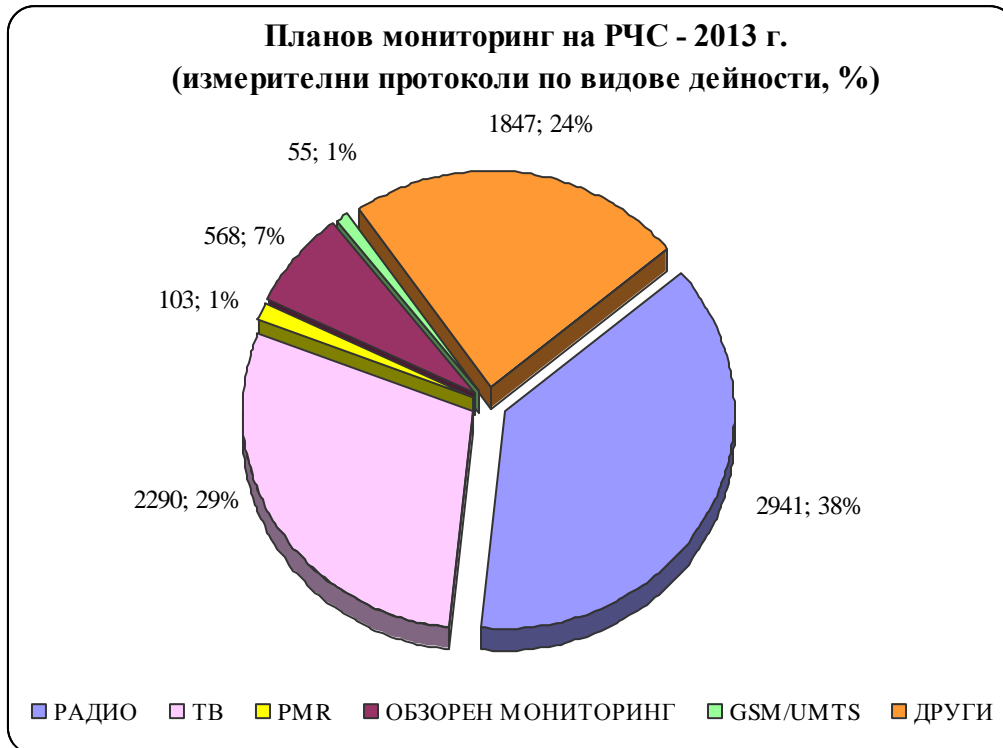

Източник: КРС

Фиг. 55

- Мониторинг и проверки във връзка с постъпили жалби и сигнали относно осигуреното **покритие** на наземна цифрова телевизия по стандарт DVB-T – извършени са измервания и проверки по 127 жалби и сигнали, като за резултатите от извършените проверки по посочените жалби и други планови измервания са изготвени 1105 бр. измерителни протоколи;
- Мониторинг за проверка **покритието и качеството на предлаганите услуги от мобилните мрежи по стандарт GSM и UMTS** – извършени са измервания по 97 маршрута от основната републиканска пътна мрежа; във връзка с извършения планов мониторинг и постъпилите жалби и сигнали (94 бр.) са извършени проверки на покритието и качеството на предоставяните от трите мобилни предприятия услуги по стандарт GSM и UMTS, които са обобщени в 237 измерителни протокола.

Резултатите от осъществения през 2013 г. мониторинг и контрол на РЧС са обобщени в над **7800 измерителни протокола**, анализът на които по видове дейности е представен на фиг. 56.

Източник: КРС

Фиг. 56

2.5.2. Инспекционна дейност

През 2013 г. контролната дейност на КРС, свързана с осъществяване на електронни съобщения по реда на ЗЕС и със спазване на изискванията на ЗЕДЕП, бе насочена към:

2.5.2.1. Контрол при осъществяване на електронни съобщения по реда на ЗЕС:

През 2013 г. са извършени около 2850 инспекторски проверки, свързани с: преносимост на географски, негеографски номера и номера в мобилни мрежи; непредоставяне на детайлизирани сметки на крайни абонати; изпращане на нежелани съобщения за целите на директния маркетинг и реклама, без предварително съгласие на потребителите; неправилно таксуване на разговори при международен роуминг; радиосмущения; проблеми и/или липса на качествено покритие от мобилните мрежи; претенции за начислени високи сметки; проблеми с качеството на предоставяната услуга; сигурност на мрежите, конфиденциалност на съобщенията и защита на личните данни на потребителите; изпълнения на решения на КРС и др.

Около 52% от инспекторските проверки са направени на предприятията, предоставящи обществени мобилни телефонни услуги - „Българска телекомуникационна компания“ ЕАД – 707 проверки, „Мобилтел“ ЕАД – 449 проверки, и „Космо България Мобайл“ ЕАД – 313 проверки.

Източник: КРС

Фиг. 57

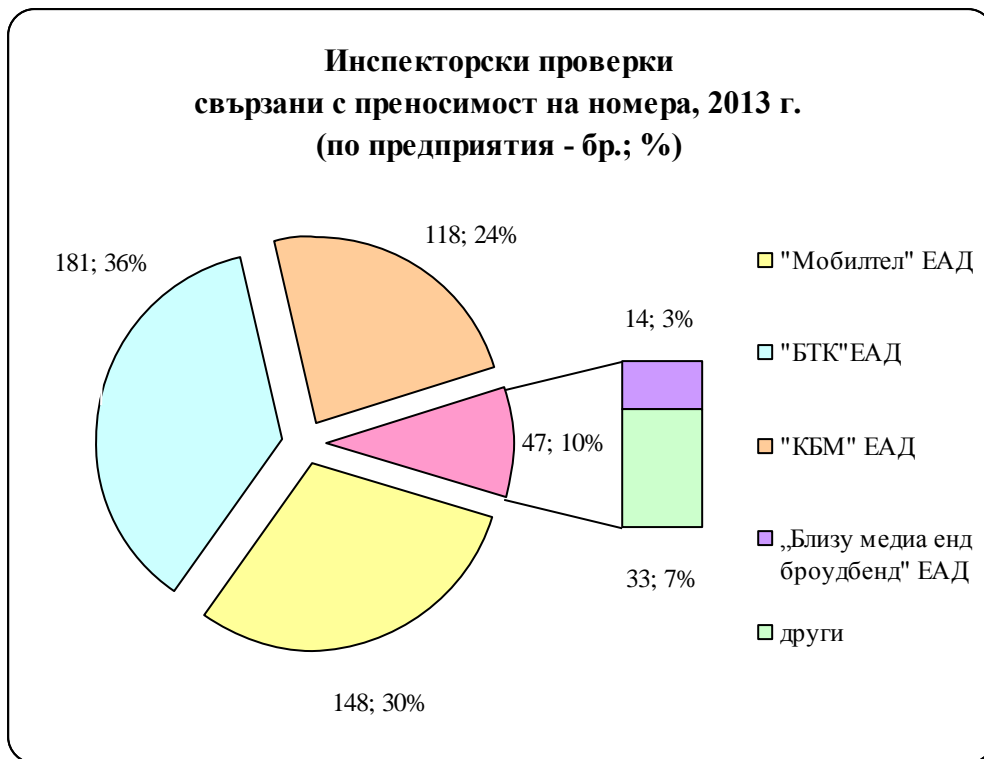
През 2013 г. по-важните групи проверки във връзка със спазване на изискванията на ЗЕС са, както следва:

- Проверки, свързани с разрешаване на проблеми при **осъществяване на преносимостта на номера** при промяна на доставчика на телефонна услуга: в резултат на влезлите в сила от 28.12.2012 г. промени на Функционалните спецификации за преносимост на географски, негеографски и мобилни номера, през 2013 г. се наблюдава трайна тенденция за намаляване на жалбите, свързани с възпрепятстване на правото на потребителите на преносимост на мобилните и фиксираните номера, които бяха преобладаващи в периода 2010-2012 г.; през 2013 г. са извършени около 494 инспекторски проверки относно спазването на описаните подзаконовни нормативни актове, като 349 от проверките са във връзка с проблеми при осъществяване на преносимост на мобилни номера, а 145 са свързани с разрешаване на проблеми при осъществяване на преносимост на географски и негеографски номера; разпределението на извършените проверки във връзка с жалби относно проблеми при осъществяване на преносимост на номера по предприятия е представено на фиг. 58.
  - за констатираните нарушения на Функционалните спецификации за осъществяване на преносимост на национално значими номера при промяна на доставчика на обществена мобилна телефонна услуга на трите доставчици на мобилни услуги са съставени общо 68 акта за установяване на административни нарушения (АУАН), от които 32 АУАН на „Мобилтел” ЕАД, 5 АУАН на „Космо

България Мобайл” ЕАД и 31 АУАН на „Българска телекомуникационна компания” ЕАД;

- за констатираните нарушения на Функционалните спецификации за преносимост на географски номера при промяна на доставчика на фиксирана телефонна услуга и/или при промяна на адреса в рамките на един географски национален код за направление са съставени общо 34 АУАН, от които 29 на „Българска телекомуникационна компания” ЕАД, 3 на „Мобилтел” ЕАД, 1 на „Космо България Мобайл” и 1 на „Близу Медиа енд Бroudбeнд” ЕАД;

Източник: КРС

Фиг. 58

- Проверки относно **предоставяне на универсалната услуга** - през 2013 г. са извършени 66 проверки относно контролиране спазването на изискванията за предоставяне на универсалната услуга, които касаят качеството на обслужване; за констатираните нарушения във връзка с предоставяне на универсалната услуга са съставени 33 АУАН на „Българска телекомуникационна компания” ЕАД;
- Проверки, свързани със **спазване на разпоредбите на глава 14 от ЗЕС и защитата на интересите на крайните потребители**, по отношение на договори за електронни съобщителни услуги - извършени са общо 444 инспекторски проверки, във връзка с оплаквания на абонати относно: преобразуването на срочни договори в безсрочни; прекратяване на безсрочни договори с едномесечно предизвестие; общи условия на договорите за електронни съобщителни услуги; условията и

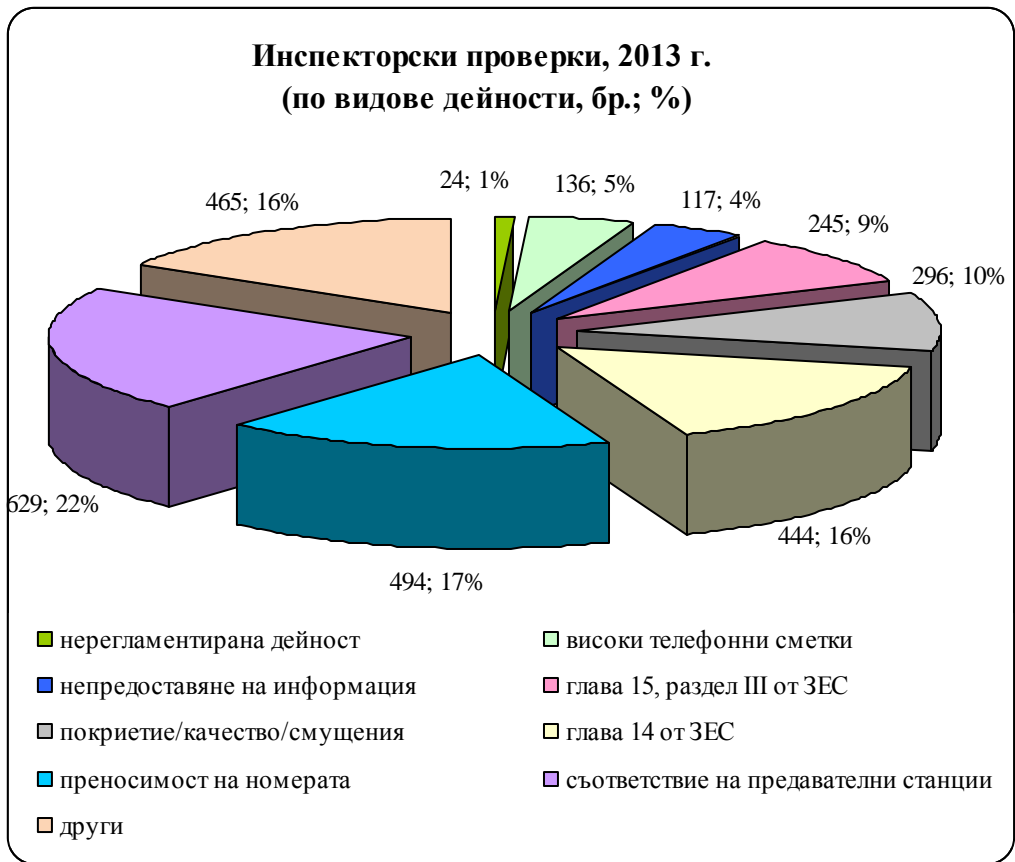
сроковете за заплащане на предлаганите услуги; цените на предлаганите услуги; реквизитите на договорите и др.; 178 проверки са направени на „Българска телекомуникационна компания“ ЕАД, 115 - на „Мобилтел“ ЕАД, 80 - на „Космо България Мобайл“ ЕАД, и 71 - на други предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги;

- Проверки, свързани със **защита на данните на потребителите** (глава 15, раздел III от ЗЕС) – извършени са 214 проверки относно: безвъзмездно предоставяне на детайлизирани сметки за ползвани услуги; изпращане на съобщения за директен маркетинг и реклама; предоставяне на данните за единния граждански номер на трети лица за събиране на задължения и др. За констатирани нарушения са съставени 46 АУАН;
- Проверки на **електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово и цифрово радио и телевизионно разпръскване** за съответствие на предавателните станции, с одобрените от КРС технически параметри, за спазване условията на издадените разрешения и на *Техническите изисквания за работа на електронните съобщителни мрежи от радиослужба Радиоразпръскване и съоръженията, свързани с тях* - около 90% от извършените през 2013 г. проверки за съответствие са на електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово телевизионно разпръскване във връзка с осъществената цифровизация;
- Проверки на електронни съобщителни мрежи от **подвижна радиослужба PMR** във връзка с ефективното използване на предоставения ограничен ресурс – РЧС: извършени са 168 проверки на предприятия, осъществяващи електронни съобщения за собствени нужди чрез електронна съобщителна мрежа от подвижна радиослужба от вида PMR. За констатирани нарушения са съставени 13 АУАН;
- Проверки на **кабелни електронни съобщителни мрежи** за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, за пренос на данни без използване на ограничен ресурс: осъществени са 114 инспекторски проверки и са съставени 72 АУАН, предимно във връзка с неизпълнени задължения на предприятията относно предоставяне на КРС на отчет за дейността си през 2012 г.

2.5.2.2. Контрол по спазване на изискванията на ЗЕДЕП:

През 2013 г. са извършени 8 инспекторски проверки относно спазване изискванията на ЗЕДЕП – планови и във връзка с постъпили 2 броя жалби. Извършени са проверки на дейността на „СЕП България“ АД, „Инфонотари“ ЕАД, „Информационно обслужване“ АД и „Борика-Банксервиз“ АД. Проверките обхващат спазването на мерките за гарантиране на сигурността и обезпечаване на непрекъснатостта на дейността на доставчиците. За нарушение на изискванията на ЗЕДЕП са съставени 2 АУАН.

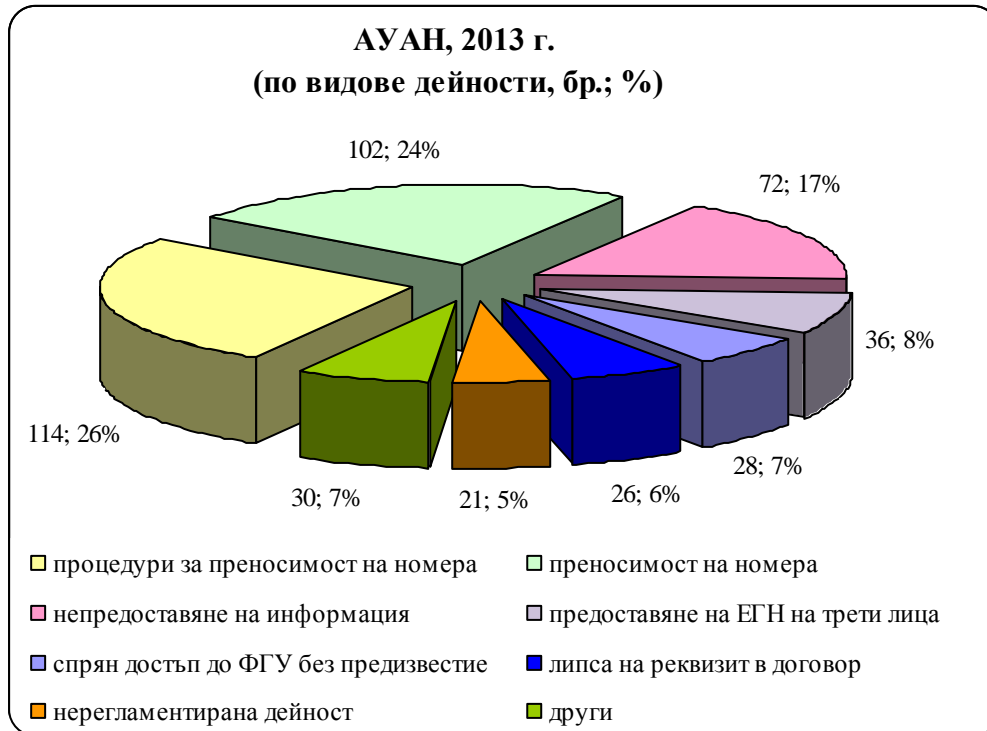
Обобщени данни за извършената контролна дейност и ангажираната административнонаказателна отговорност при констатирани нарушения на ЗЕС и подзаконовите нормативни актове през 2013 г., са представени на фиг. 59. и 60.

Източник: КРС

Фиг. 59

В резултат от извършените инспекторски проверки за констатираните административни нарушения на ЗЕС, през 2013 г. са съставени и връчени 429 акта за установяване на административни нарушения, представени на фиг. 60 по видове дейности.

Източник: КРС

Фиг. 60

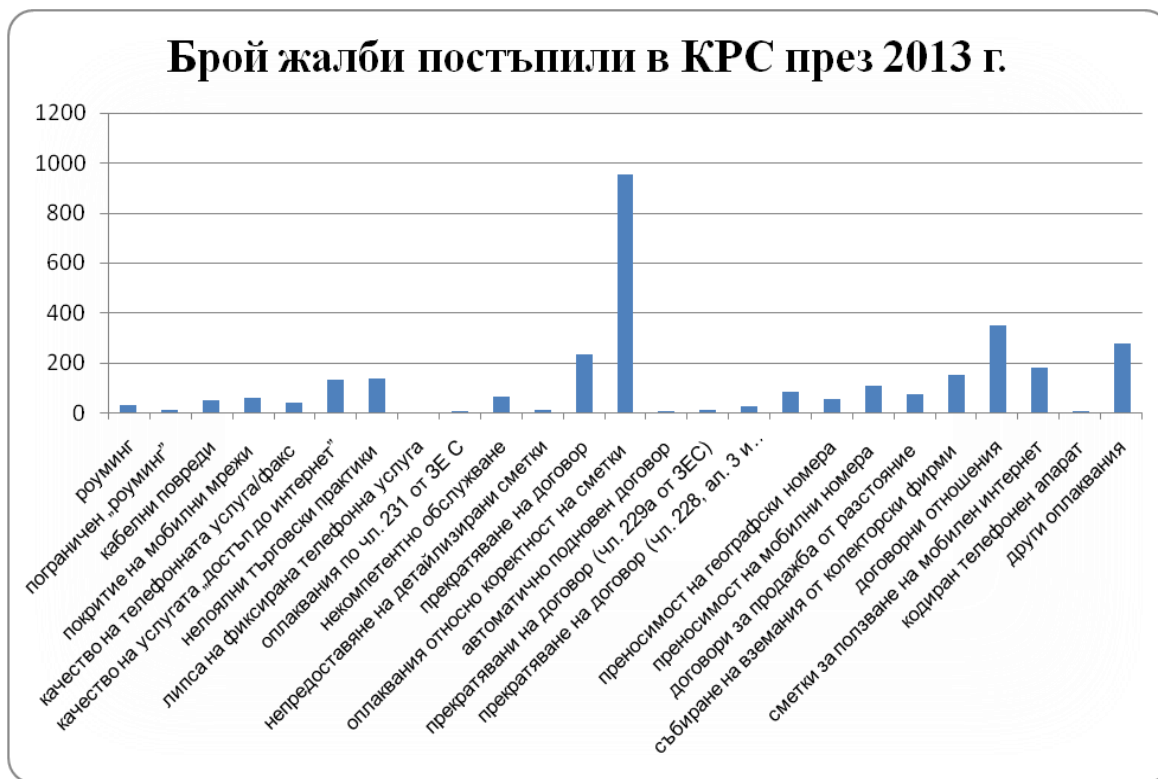
2.6. Административнонаказателна дейност на КРС

С цел коригиране поведението на предприятията в полза на потребителите, през 2013 г. председателят на КРС е издал 577 наказателни постановления (НП) за извършени нарушения на нормативната уредба, контролирана от комисията. Общият размер на определените с НП санкции е 22 279 200 лв.

Към настоящия момент 127 броя от издадените през 2013 г. наказателни постановления са влезли в сила, като преписките, по които не е извършено доброволно плащане, са изпратени по компетентност на Националната агенция за приходите. Отменените НП са 52. Останалите НП все още се обжалват пред съответния съд (районен или административен).

2.7. Анализ на постъпилите в КРС жалби на потребители на електронни съобщителни услуги

През 2013 г. в комисията постъпиха 3 291 жалби на потребители, съдържащи оплаквания срещу различни предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни услуги, включително 166 запитвания по ЗЕС. Причините, довели до сезирането на КРС с жалби, са посочени на фигура 61:

Фиг. 61

От гореизложеното е видно, че в сравнение с 2012 г. общият брой на потребителските оплаквания до КРС през 2013 г. е намалял с над 30%. Това се дължи преди всичко на значително по-малкия брой оплаквания, свързани с преносимостта на телефонни номера.

Близо 70% от постъпилите жалби (2 110 жалби) се отнасят до нелоялни търговски практики, прекратяване на договори, оплаквания относно сметки (вкл. за мобилен интернет), преносимост на телефонни номера, получаване на нежелани търговски съобщения и неизпълнение на други договорни задължения. С оглед трайното разрешаване на тези проблеми, КРС предприе редица действия в рамките на своите правомощия, чрез които да се гарантира високото ниво на защита на потребителите.

С Решения № № 201, 202 и 203 от 14.03.2013 г., КРС даде задължителни указания на доставчиците, предлагачи услугата преносимост на номера, да изменят процедурите за преносимост на мобилни, географски и негеографски номера. Тези указания доведоха до привеждане на процедурите и електронните системи за преносимост в съответствие с новите изисквания на функционалните спецификации по чл. 134, ал. 3 от ЗЕС. Това, от своя страна, рефлектира положително върху възможността на всеки потребител да пренесе безпрепятствено (без неоснователно забавяне) ползвания от него телефонен номер, респективно - гарантира ефективна конкуренция в сектора на електронните комуникации.

На следващо място, вследствие на анализа на постъпилите през 2013 г. жалби, както и на резултатите от извършените проверки на дейността на предприятията, регулаторът идентифицира редица незаконосъобразни практики, а именно:

- **В търговските обекти (магазини) на предприятията не са налични на видно място приетите от предприятията общи условия (ОУ).** Същите не са били предоставени на проверяващите служители или са били предоставени на хартиен или електронен носител, след изрично и настоятелно искане (разпечатани от интернет страницата на предприятието или представени на демонстрационен екран, находящ се в съответния магазин).

Чрез посочената по-горе практика се затруднява и/или ограничава свободния достъп до ОУ на всеки потребител, посетил магазин на предприятието, тъй като този достъп зависи изцяло от волята на обслужващия персонал. Засегнато е и правото на информиран избор на потребителя (да узнае съдържанието на ОУ преди да сключи договора), като важно условие за съществуването на ефективно конкурентни пазари на дребно. На практика, единственият източник на информация за ОУ е страницата на предприятието в интернет.

Освен това, при проверка на интернет страницата на някои от големите предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги, се установи, че информацията за ОУ не е публикувана в леснодостъпна форма съгласно чл. 231а, ал. 2 от ЗЕС. Достъпът до информация за ОУ е осигурен чрез електронна препратка, която не е видима от абоната при първоначално зареждане на съответната интернет страницата, или електронната препратка е наименувана по начин, който затруднява асоциирането ѝ със съответните ОУ.

При така използваната от предприятията форма за публикуване на информация за ОУ, достъпът до електронната препратка може да се осъществи след допълнително вертикално преместване чрез приплъзване на екрана, съответно – след зареждане на определени вътрешни страници в интернет страницата на предприятието.

- **Неясно и неизчерпателно съставени индивидуалните договори по чл. 228 и чл. 229 от ЗЕС (ИД):**

ИД представлява основно средство на потребителите, гарантиращо възможността на последните да получат прозрачна, сравнима и леснодостъпна информация за условията, при които се ползват заявените електронни съобщителни услуги. ИД създава и правна сигурност за потребителите в отношенията им с предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни услуги. В тази връзка, КРС установи следните проблеми при сключване на ИД:

- липса на нормативна уредба, регламентираща формата на ИД и реда за сключването му;

- клаузите, касаещи момента на влизане в сила на ИД, са съставени неясно или такива клаузи липсват. Това поставя в невъзможност или затруднява потребителя да установи точната дата, на която влиза в сила сключения от него индивидуален договор, респективно - да установи датата на неговото изтичане. Цитираната информация е изключително важна за него с оглед подаването в срок на едномесечно предизвестие за

прекратяване на договора, както и с оглед законосъобразното упражняване на правата по чл. 228, ал. 5 и чл. 229а, ал. 1 от ЗЕС;

- при изписване на клаузите на ИД, предприятията използват шрифт с малък размер. Подобен подход не позволява лесното възприемане на текста от потребителя, което е в нарушение на изискването за лесен достъп до съдържанието на ИД, въведено с чл. 228, ал. 2 от ЗЕС. Засяга се и възможността на потребителя да сключи ИД на базата на информиран избор, след подробно запознаване с условията, при които ще бъдат ползвани услугите на предприятието. Използването на малък шрифт при изписване на клаузите на ИД засяга в значителна степен и интересите на определени групи потребители, като пенсионери, хора с нарушено зрение и др.;

- предприятията предварително са включили в ИД клаузи, по силата на които абонатът се съгласява: да получава съобщения за целите на директния маркетинг на стоки и услуги на трети лица; да не получава детайлизирани сметки по чл. 260 от ЗЕС; да не получава детайлизирана сметка на хартиен носител; личните му данни да бъдат обработвани от предприятието за определени цели, извън посочените в ЗЕС; договорът с предприятието да влезе в сила незабавно. В повечето случаи, съгласието на абоната е обективизирано в договора чрез използването на т. нар. „checkbox”. Последният се попълва предварително (преди подписване на договора) от служител на предприятието, без да е налице изричното съгласието на абоната за съответния избор. Алтернативно, съответната клауза е предварително включена в бланковия ИД, което не позволява отпадането ѝ или изменението ѝ съобразно волята на потребителя.

- потребителите сключват ИД без да се запознаят със съдържанието му. На практика, потребителят дава съгласието си да ползва услугите на предприятието въз основа на обяснения и препоръки на служители в съответния магазин;

- ИД не съдържат цените на заявените от потребителя услуги, както и всички елементи на избрания тарифен план, тарифа и/или пакет. Тази информация е достъпна единствено на страницата на предприятието в интернет, която е единствения източник на информация за потребителя.

• **Липса на законова възможност за абоната да прекрати ИД, в случай че последният бъде изменен едностранно от предприятието. Липса на нормативна уредба, регламентираща начина и формата на уведомяване на абоната при едностранно изменение на ИД.**

• **Липса на защитни механизми при ползване на услугата мобилен пренос на данни (мобилен достъп до интернет).**

Комисията установи, че преобладаващо високите сметки за ползване на електронни съобщителни услуги са резултат от неосъзнато ползване на услугата мобилен пренос на данни. В тази връзка, някои методи на тарифиране на мобилните услуги за пренос на данни водят до натрупване на значителни суми, претендирани впоследствие от предприятията. В резултат на това, потребителите са изправени пред т. нар. „шок от сметката”. Освен вредата за потребителите, това има отрицателно влияние за развитието и по-широкото навлизане на мобилните услуги.

• **Голяма част от потребителите не могат да преценят начина на тарифиране на ползваните минути спрямо общия брой минути в пакета.**

Този ефект не се преодолява с възможностите за наблюдение на потреблението, които осигуряват доставчиците, защото информацията за реално употребените минути се обработва по-късно. Прилагането на първоначален период на таксуване по-голям от 30 секунди, както и комбинирането му с последващ период на таксуване, различен от „секунда”, води до неоправдано голяма разлика между реално изговорените от абоната минути и отчетените от оператора като използвани минути.

В резултат на така констатираните проблеми, КРС прие Решение № 928/19.12.2013 г., с което измени и допълни Общите изисквания при осъществяване на обществени електронни съобщения (ОИ, ДВ. бр.4 от 14 Януари 2014 г.). Основната цел на изменението на ОИ е да се осигури правото на потребителите да взимат информирани решения чрез:

- **лесен достъп на потребителите до общите условия на предприятията** - в магазините те следва да са налични на хартиен носител и поставени на видно място; в интернет – електронната препратка към общите условия следва да се визуализира на първата страница и на всяка вътрешна страница в интернет сайта на предприятието;

- **лесен достъп на потребителите до съдържанието на индивидуалния договор** - предприятията са длъжни да предоставят на абоната екземпляр от сключения индивидуален договор, изготвен на хартиен носител; преди сключването на индивидуалния договор, предприятията са длъжни да предоставят възможност на потребителя да се запознае със съдържанието му;

- **ясни и разбираеми клаузи на индивидуалния договор, включително чрез изписването им с подходящ шрифт** - индивидуалният договор трябва съдържа точната дата (ден, месец и година) на влизането му в сила. В случай, че ИД е с определен срок, същият трябва да съдържа и точната дата (ден, месец и година), на която този срок изтича; клаузите на ИД се изписват с шрифт с размер най-малко 10 пункта; определени клаузи (за неустойки, срок на договора, реда за прекратяване и подновяване на договора и др.) се изписват с шрифт „bold”, чийто размер е най-малко 12 точки. Тези клаузи трябва да са включени в ИД като последни клаузи, непосредствено преди мястото, определено за полагане на подпис на абоната;

- **осигуряване на изрично, свободно и информирано съгласие на потребителя** да получава съобщения за целите на директния маркетинг на стоки и услуги на трети лица; да не получава детайлизирани сметки по чл. 260 от ЗЕС; личните му данни да бъдат обработвани от предприятието за определени цели (например, личните данни да бъдат предоставяни на трети лица – кредитни бюра, агенции за събиране на вземания и др., с цел изготвяне на кредитна оценка или събиране на негови задължения); договорът с предприятието да влезе в сила незабавно.

- **включване в индивидуалния договор на съобщение, което приканва потребителя преди сключване на договора да се запознае със съдържанието му, както и със съдържанието на приложимите общи условия;**

- **лесен достъп до всички елементи и условия на избрания тарифен план, тарифа или пакет (цени, метод на тарифирани и др.)** - информацията трябва да е достъпна в индивидуалния договор или в отделен документ (анекс), подписан от абоната;

- **правото на абоната да прекрати индивидуалния договор без санкции, в случай, че същият бъде изменен едностранно по инициатива на предприятието.** В този случай предприятието уведомява абоната за изменението не по-късно от 30 дни преди влизане в сила на изменението;

- **механизъм за защита от високи сметки в резултат на ползване на услугата „мобилен интернет“** - ако потребителят не е избрал друга финансова граница за потребление, предприятието е длъжно да спре достъпа до услугата „мобилен интернет“ при достигане на сумата от 50,00 лв. (без ДДС). В допълнение, абонатът ще бъде информиран чрез подходящо съобщение (напр. SMS), че е достигнал 80 % от определената финансова граница.

- **възможност за избор на тарифи, при които тарифирането е на секунда след първите 30 секунди** – предприятията са длъжни да предлагат на потребителите (физически и юридически лица) най-малко две тарифи, при които се прилага първоначален минимален период на таксуване до 30 секунди за изходящи повиквания, като след това таксуването е на секунда, за всяка една от следните услуги: мобилна телефонна услуга на абонаментен план; фиксирана телефонна услуга на абонаментен план; предплатена мобилна телефонна услуга.

В редица случаи, с оглед естеството на възникналия спор, КРС не притежаваше правомощия за намеса. В тази връзка, регулаторът е изисквал становища с цел да бъде оказано посредничество между предприятието и засегнатия потребител. В резултат на тези действия, предприятията са спазили препоръките на КРС, респективно – проблемът е бил разрешен в полза на абоната.

Налице са и случаи, в които, предвид изложени от КРС аргументи от социално естество и поставяне на акцент върху изразена от предприятията позиция за прилагане на клиентски ориентирана политика спрямо потребителите, са постигнати успехи в насока оказване на медиаторско съдействие между страните за доброволно разрешаване на спора между тях и удовлетворяване на исканията на потребителите.

В редица случаи, след намесата на КРС претенциите на абоната са напълно удовлетворени, като същевременно потребителят е продължил да ползва услугите на предприятието, т. е. спорът е доброволно разрешен в полза и на двете страни. След намесата на КРС са сторнирани суми в голям размер за потребление на услугата мобилен интернет, както и суми, надвишаващи размера на уговорения в договора лимит/максимална финансова граница на потребление. В определени случаи корекцията достига няколко хиляди лева.

Налице са случаи, при които след внимателна проверка е установено, че някои от допълнителните условията, публикувани на електронната страница на предприятие, не са недостатъчно ясни или биха могли да се тълкуват разнопосочно от потребителите. С цел по-голяма прозрачност и достъпност на публикуваната в интернет информация за потребителите, **КРС е изисквала промяна и прецизиране на определени текстове**, включително на тези, касаещи услуги в роуминг. Съответното предприятие в разумен срок е предприело действия по изменение на посочените от регулатора текстове.

КРС е оказала съдействие в многобройни случаи, когато в **процеса на промяна на тарифния си план** потребителите са изправени пред въпроси относно преходния период към новите условия и обема на полагащите им се услуги в непълния отчетен период.

Направени са и многобройни **запитвания до различни европейски регулаторни органи** с цел да се почерпи опит и практика по определени въпроси. Получените отговори са допринесли за вземане на ефективни решения, които в най-голяма степен подкрепят и защитават интересите на крайните потребители.

В случаите, когато комисията е била сезирана с проблеми за некачествено обслужване на потребителите, жалбата е била препращана към съответното предприятие с оглед предприемане на необходимите действия.

При изнесени от потребителя твърдения за нелоялни търговски практики или други нарушения на Закона за защита на потребителите (например, нарушения на правилата, регламентиращи договорите за продажба от разстояние), КРС е сезирала своевременно Комисията за защита на потребителите за предприемане на действия по компетентност.